

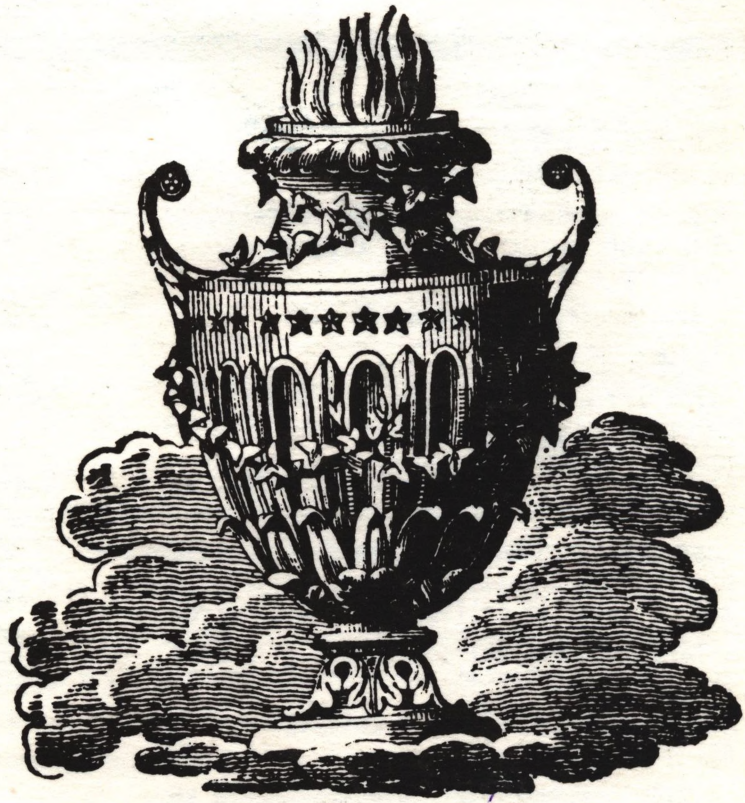
P1090(3)

LB7

OSZK HIRADÓ

XXV. ÉVFOLYAM 3 - 4. SZÁM

- 1982 -

3-4

T A R T A L O M

53 Dr. Jóboru Magda /1918-1982/

KRÓNKA

- 58 Személyi változások és megbízások
59 Bemutakozik ... /Riporter: Bor Kálmán/
60 Az OSZK külföldi vendégei 1981. július - december /Összeállította: Görgeyné Kovács Katalin/

62 A KMK vendégei 1981. jul. 1 - dec. 31. /Összeállította: Uzsoki Andrea/

MUNKÁNKRÓL, KÉRDÉSEINKRŐL

- 65 SOLTÉSZ ZOLTÁNNÉ: Gyűjteményünk 1981. évi gyarapodása. Régi Nyomtatványok Tára
67 SZABÓ ANDRÁS: Értékes szerzeményeink. A vizsolyi Biblia nyomdai kézirata
69 VEÖREŐS ENIKŐ: "Musica rinata" - külföldi hanglemézen
70 mg: Egy elsüllyedt emigrációs hetilapról
72 LICHTMANN TAMÁS - NÉMETH S. KATALIN: Adatkeresésben, avagy: Bio-bibliográfiai nyilvánosságok az OSZK-ban

TÁJÉKOZÓDÁS

74 Dr. PATAY PÁLNÉ: Hungarica-térkép kutatás Szlovákiában

76 Exposition d'Art Naif Hongrois

77 ÉPÜLŐ ÚJ OTTHONUNK

IFJUSÁGI FÓRUM

- 78 Az OSZK Ifjúsági Bizottsága
79 Frissen doktoráltak: Neumayer Katalin /Riporter: Balogh Judit/, Gróh Gáspár /Riporter: L. T./
82 K.B.: Tanulmányi kirándulás III.

MULTUNK ÖRÖKSÉGÜNK

83 Miről írt a Híradó 25 évvel ezelőtt?

KÖNYVTÁRUNK ÉLETÉBŐL

- 85 Az MSZMP OSZK-alapszervezetének 1982. évi munkaterve
87 SUSÁNSZKY ZOLTÁNNÉ: Az OSZK Szakszervezeti Bizottságának beszámolója az 1981. évi munkáról, valamint az 1982. év feladatairól
89 A Társadalombiztosítási Tanács /TT/ 1981. évi munkájáról
90 Az OSZK Szakszervezeti Bizottságának 1982. évi munkaterve
92 Az OSZK Szakszervezeti alapszervezete központi testületei

O S Z K H I R A D Ó

Az Országos Széchényi Könyvtár MSZMP alapszervezetének, Szakszervezeti Bizottságának és KISZ alapszervezetének lapja

XXV. évfolyam 3-4. sz. - 1982.

Felölős szerkesztő:
BOR KÁLMÁN

A szerkesztő bizottság elnöke:
NÉMETH MÁRIA

A szerkesztő bizottság tagjai:
BELITSKA-SCHOLTZ HEDVIG,
V. ECSEDY JUDIT, GERŐ ZSOLTNÉ,
JUHÁSZ LÁSZLÓNÉ, JUHÁSZ MÁRTA,
MOHOR JENŐ, NAGY ZOLTÁN,
NÉMETH LÁSZLÓ, PÁLINKÁS GYÖRGYNÉ,
ROSTA LAJOSNÉ, SOMKUTI GABRIELLA,
SOMOGYI PÁLNÉ

A szerkesztőség munkatársai:
BARTOS ÉVA, NÉMETH S. KATALIN,
SZENTE PÉTER

Szerkesztőségi titkár:
BORSÁNYI ZSUZSANNA

A szerkesztőség címe:
Budapest, VIII. Múzeum krt. 14.
fszt. 6. Telefon: 330-393
Postacím: 1827 Budapest, Pf. 486.
Szerkesztőségi fogadóóra:
szerda du. 4 órától 1/2 6-ig
Lapzárta minden páratlan hónap
utolsó keddjén.
Legközelebbi lapzárta: jun. 2.

Felölős kiadó:
SUSÁNSZKY ZOLTÁNNÉ

Készült az Országos Széchényi Könyvtár sokszorosító üzemében, 480 példányban, 5 kladólv terjedelemben
Munkaszám: **82174**
Budapest, V. Guszev utca 1.
Felölős vezető:
ROSTA LAJOSNÉ

ISSN 0324-2064

A Művelődési Minisztérium, az Országos Széchényi Könyvtár,
a Magyar Unesco Bizottság és a Magyar Pedagógiai Társaság
megrendülten tudatják, hogy

dr. Jóború Magda

(Dr. AJTAI MIKLÓSNÉ)

a neveléstudományok kandidátusa, az Országos Széchényi Könyvtár
főigazgatója, több hazai és külföldi társadalmi és tudományos szervezet
vezető tisztségviselője

1982. március 19-én, életének 64. évében, tragikus hirtelenséggel elhunyt.

Temetése 1982. március 26-án 14 óra 30 perckor lesz
a Mező Imre úti temető Munkásmozgalmi Pantheonjában.

EMLÉKET MEGŐRIZZÜK !

Művelődési Minisztérium

Országos Széchényi Könyvtár

Munkatársainak, elvtársainak, barátainak és tisztelőinek hosszú menete kísérte utolsó útjára dr. Jóboru Magdát. A gyászszertartáson a Művelődési Minisztérium, a Magyar Unesco Bizottság és a Magyar Pedagógiai Társaság nevében Hanga Mária miniszterhelyettes vett búcsút az elhunyttól.

Döbönt fájdalommal gyűlünk össze a ravatal körül végső búcsút venni Jóboru Magdától. Alig öt hete állt itt porig sujtottan férje, Ajtai Miklós koporsója mellett. Harcostársak, két forradalmár útja törvényszerűen egyesült alig másfél évtizeddel ezelőtt, hogy mostantól újra együtt legyenek, immár elszakíthatatlanul, örökre. Egymás mellett a sírban, egymás mellett az általuk épített társadalom megőrző emlékezetében.

A veszteségtől megrendülten gondolunk az utolsó napjáig tevékeny, önmagát nem kimélő emberre, elvtársunkra. Négy évtizedes, szakadatlan munkával teli pályája a jelenkori magyar művelődés elválaszthatatlan része volt és marad. Tanár volt, nevelő volt, tudós volt, oktatáspolitikus volt, a nemzetközi kulturális együttműködés igazi személyisége volt, könyvtáros volt, mindenkor humanista gondolkodó és olyan vezető, aki látta a távlatokat, s hitt az emberekben.

Kommunista volt, aki a háborus évekbeli tudatos antifasizmustól, az üldözöttek bujtatásától egyenes úton jutott el a párthoz, a néphatalom, az új, demokratikus, szocialista

rend önzetlen szolgálatához.

Kimagasló képességeivel, puritán szerénységével a kapott feladatoknak élt, s közben állandóan bővítette-mélyítette ismereteit, amelyek ismét újabb feladatok elvégzésére tették alkalmassá. Ha szükség volt rá, ha dolgozni, segíteni kellett, sohasem mondott nemet, sem korábban, sem tragikusan megszakadt élete utolsó szakaszában.

Jóboru Magda 1918-ban született, forradalmak és ellenforradalmak időszakában, s életének hetedfél évtizedében töretlenül harcolt a gyökeres társadalmi megújulásért, a megújuló emberért. Gimnáziumi tanulóként - miközben latin nyelvű verseket írt - Ady, Móricz és a népi írók hatása alá került, s elkötelezett magatartása a tanári pályára indította. A budapesti egyetemen szerzett diplomát 1941-ben, közben szellemi tájékozódása elvezette a marxizmushoz. Ezután néhány évig a mezőturi gimnáziumban tanároskodott, nevelősködött, József Attila és a kortárs haladó kultúra szeretetét oltogatva tanítványai-
ba. Tudós ambícióit követve elnyerte a doktori címet. Gyakorló pedagógusi időszakára évtizedekkel később is melegen emlékezett, választott hivatásához mindvégig hű maradt.

A felszabadulás hónapjaiban lett a kommunista párt tagja, amelynek vezetői rövid időn belül felfigyeltek a kisvárosi közéletben máris tekintélyes, a társadalmi szervezetekben lelkesen tevékenykedő fiatal pedagógusra. Féléves központi pártiskolára került, majd a fővárosi Zrinyi Ilona Népi Kollégiumot vezette. 1947-ben az MKP jelöltjeként országgyűlési képviselő lett, s a következő években számos közoktatási témában - nemegyszer éles vita közepette - ő fejtette ki pártja álláspontját. Ott volt akkor is, amikor a parlament 1948-ban jóváhagyta a törvénycikket az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete /az UNESCO/ Alkotmányának becikkelyezéséről. Ebben az időben már a Magyar Nők Demokratikus Szövetségének főtitkáraként tevékenykedett. Beválasztották a párt Központi Vezetőségébe is.

Az ország életének nehéz időszakában, 1950-től közel egy évtizedig az oktatásügy irányításában dolgozott miniszterhelyettesként, mint a közoktatás felelőse. Ezekben az években is megőrizte emberségét. Pedagógusnak készült s haláláig a magyar nevelésügy avatott szakértője maradt: akkor, amikor disszertációt írt a Horthy-korszak középiskolájáról és ezzel kandidátusi fokozatot érdemelt ki; akkor is, amikor tanulmányaival, könyveivel folyamatosan gyarapította a XX. századi magyar és európai neveléstörténetet, összehasonlító pedagógiát; és akkor is, amikor ezzel egyidejűleg e tárgykörben a budapesti tudományegyetemen oktatott, vagy amikor tapasztalataival segítette a NÉKOSZ-ra vonatkozó emlékek, értékek rendszerezését, s végül amikor a múlt évben - korszerű pedagógiai törekvései és vitathatatlan személyes tekintélye alapján - elnökévé választotta a Magyar Pedagógiai Társaság.

Elsősorban a szélesen értelmezett, a társadalmi-ideológiai viszonyok által meghatározott nevelés kérdései foglalkoztatták az UNESCO munkájában való közel három évtizedes részvétele során is. E tekintélyes szervezetben számos vezető tisztséget kapott és látott el a rá jellemző felelősségtudattal: volt a Végrehajtó Bizottság tagja, hivatalosan akkreditált magyar delegátus, majd 1974-1976 között a legmagasabb fórum, a közgyűlés elnöke s mindvégig a Magyar Tanács vezetője. Mindenkor higgadt, célratörő magatartása, kiemelkedő - a világnyelvek imponáló biztonságu használatán alapuló - tárgyaló-

készsége alkalmassá tette államfőkkel való eszmecserékre; tevékenysége jogos megbecsülést szerzett személyének - kítüntették az UNESCO Aranyérmével - s rajta keresztül a magyar művelődésnek, hazájának.

A sokoldalú nemzetközi együttműködés különösen igényes színterein gazdagon kamatoztathatta megcsodált, s sokak számára felülmulthatatlan, példaképpül szolgáló tárgyalásvezetői művészetét az eltérő megnyilatkozások nagyvonalú figyelembevételétől, a mindenki számára kielégítő - konstruktív - kompromisszumok kialakításáig.

A feladatetika, a szolgálatetika képviselőjeként vállalta majd negyedszázada a nemzeti művelődés egyik nagymultú intézményének, az Országos Széchényi Könyvtárnak az Irányítását, országos könyvtárpolitikai testületek elnöki teendőit. Vezetése alatt a nemzeti könyvtár meg tudta őrizni az alapítójától 180 éve rábízott s a tudományos világ által joggal igényesnek kívánt alapfeladatok ellátása és az állandó megújulási kényszer közti kényes egyensúlyt. S ha figyelembe vesszük, hogy a mostoha tárgyi feltételek gyökeres javulását, a könyvtárnak a Budavári Palotába való átkerülését az egész időszak alatt csak hol remélt, hol újra elbizonytalanodó lehetőségként élhette át, akkor azt is megállapíthatjuk, hogy ezen egyensúly biztosítása Jóboru Magdától ugyanolyan kvalitásokat kívánt meg, mint a többi területen kifejtett tevékenysége. Vezetői magatartása emberismeretének és humánusának jellegzetességére épült: becsülte, rendíthetetlenül támogatta értékes munkatársait, s érett pedagógusként türelemmel volt, bizalmat tanúsított a többiek irányában, mintegy lehetőséget adva a pozitív, belső fejlődés kibontakozásához.

Jóboru Magda szolgálataira a párt, az államirányítás mindig bizton számíthatott. Elégedett volt-e? Boldog volt-e? Az elismeréssel a társadalom nem fukarkodott. Tevékenysége gazdag termését a számos felelős és megtisztelő megbízatás mellett kítüntetések is elismerték. 1948-ban a Kossuth Érdemrendet kapta meg, majd a következő évtizedekben háromszor nyerte el a Munka Érdemrend legmagasabb fokozatát.

Tisztelői vannak az ország minden pontján s a határokon túl is. Segítőkéssz magatartása sokakat kötelez hálára. Barátai, rokonai hűséges érzelmeinek jó ismerői.

Talán mindennél jellemzőbb, ahogy ő maga vallott sorsáról, életutjáról: "Én ahhoz a szerencsés generációhoz tartozom, amelynek sok tagja részesült abban a felejthetetlen élményben, amit a fiatalság, a hivatásként választott munka öröme s egy értelmileg és érzelmileg várt és kívánt társadalmi forradalom átélése jelent. Ez a felejthetetlen élmény nekem is, mint sok más kortársamnak nagy segítséget adott a későbbi évtizedekben, bizonyára fog adni a jövőben is azoknak a problémáknak, konfliktusoknak a megoldásához, melyektől sohasem, de különösen a mi gyorsan változó korunkban nem tudja magát megkímélni senki, aki gondolkodik és cselekszik."

E bölcs, letisztult életszemléletről tanuskodó sorokat alig másfél éve vetette papírra, tehát gondolkodni és cselekedni akart s tudott, mignem a méltó és pótolhatatlan társ hirtelen eltávozása meg nem törte őt, aki nem hajlítható fűszál, de erős tölgyfa volt, s mondatta vele bucsusoraiban: "megpróbáltam, de nem sikerült."

Bucsuzunk Tőled, barátunk, harcostársunk!
Arcunkat most könny borítja, szívünket gyász szorítja, de ha a gyász órái elmúlnak, az új problémák és konfliktusok megoldásában elvi szilárdságod, humánus magatartásod példaképpül marad.
Emléked megőrizzük!

Az Országos Széchényi Könyvtár dolgozóinak, a volt munkatársaknak a nevében Dr. Ferenczy Endréné főosztályvezető mondott bucsuszavakat.

Az Országos Széchényi Könyvtár munkatársai nevében bucsuzom dr. Jóboru Magdától, nemzeti könyvtárunk közel negyedszázadon keresztül volt főigazgatójától. Egy váratlanul magára maradt, erős kezű vezetőjét, irányítóját vesztett intézmény fájdalmasan döbönt tehetetlenségét talán csak az a fájdalom mulja felül, amelyet az embertől való végső bucsu jelent. A kötelességteljesítést mindenek elé helyező vezetőről és a munkatársait becsülő, barátaival szemben odaadó hűséget tanúsító emberről valló bucsuszavakat - akaratlanul - mindenek felett az őszinte tisztelet és szeretet érzései diktálják. Cor ad cor loquitur - a szív szól a szívhez.

Mégis, úgy érzem, hogy Jóboru Magda rendkívüli egyéniségétől a végső bucsunak éppen olyan tárgyilagosnak kell lennie, amilyen tárgyilagosság és valóságsszeretet voltak jellemének uralkodó vonásai is. Elítélte a tartalmatlan külsőségeket, felületességet és hiányzott lelkéből minden hamis érzélgősség. De annál több helyet kaptak szívében a magasabb minőségű érzelmek: a hivatástudat, a becsület utjához való rendíthetetlen ragaszkodás és a hűség azokhoz, akiket szeretett.

Midőn Jóboru Magda életének utolsó és egyben leghosszabb időt átfogó munkahelyére, az Országos Széchényi Könyvtárba érkezett, nehéz körülmények között, súlyos feladatokkal kellett szembenéznie. A könyvtárat, éppugy, mint más tudományos intézeteinket is, mélyen megrázták az előző korszak társadalmi-politikai válságai; a Széchényi Könyvtár, amelynek a nemzeti könyvtár hivatását kellett betöltenie, szervezetében, korszerűségében és szellemét tekintve ekkor még messze állt az elvárásoktól, amelyekkel az ország - a párt és a nemzet közvéleménye is - feléje fordult. Jóboru Magda könyvtárosi gyakorlat nélkül került ebben a nehéz és - utólag visszatekintve - meghatározó jelentőségű korszakban az intézmény élére. De kiemelkedő intellektusa, közéleti tapasztalata, egész életpályájának elkötelezettsége képessé tették az új feladat vállalására.

Minden hivatalba lépő új vezetőt várakozás, de némi bizalmatlanság is fogad. Ebben az atmoszférában kellett elkezdenie könyvtári munkáját Jóboru Magdának is. Akik egyenes, férfiasan határozott egyéniségére, rendkívüli műveltségére, következetes kötelességvállalására bízták a nemzeti könyvtár új korszakának kialakítását, - várakozásukban nem csalódtak. A kezdeti bizalmatlankodók kételyeit pedig lépésről-lépésre oszlatta el nyílt becsületessége, egész közéleti pályájára jellemző bölcs diplomáciája.

Meggyőződésében tántoríthatatlan volt. A látványos népszerűsége nem törekedett. Sőt,

ha úgy érezte, hogy a könyvtár érdeke kívánja, nem respektálta a személyi érzékenységet sem. De eközben mindenkor ember maradt, az igaz ügy szolgálatában; ha döntéseiben olykor tévedett, a kivételes ember nagyságával maga ismerte el először tévedését, vállalva önmaga felülbírálatát.

24 esztendő nemcsak egy ember, de egy intézmény életében is jelentős időszak. Ebben az időszakban indult el a Széchényi Könyvtár – talán kimondhatjuk – a korszerű, európai színvonalu nemzeti könyvtárrá emelkedés útján; ebben az időszakban készült fel új, méltó épületének és ehhez kapcsolódó kötelezettségeinek vállalására. De e felfelé vezető út, – mint minden felívelő pálya, – nem lehetett sima és zökkenőmentes. A mindennapok gondjai, harcai, vitái szegélyezték, melyek nap mint nap döntést, felelősségvállalást követeltek. Ezt az utat járta végig velünk, előttünk Jóboru Magda, mint vezetőnk és sokunknak társa. Ugyanazzal a szorgalommal, tehetséggel és odaadással, amellyel az egyetemen, majd a hazai és nemzetközi közéletben is kivívta az őt megillető helyet, – mint könyvtárigazgató is bebizonyította vezetői és kulturpolitikus elhivatottságát. Szinte legendás, mindenki által respektált tekintélyével nemcsak a könyvtár belső életéhez, működéséhez elengedhetetlen egyensúlyt tudta fenntartani, hanem tekintélyt adott személyisége a rábízott intézménynek is. Így lett 24 esztendő vezetői működése a magyar nemzeti könyvtár történetének elválaszthatatlan és jelentőségében mégis önálló korszaka.

Azok, akik életük, munkájuk során közelebből is megismerhették, környezetébe kerültek, nemcsak a korrekt hivatali vezetőt tanulták meg tisztelni Jóboru Magdában, hanem a melegen érző, a jó ügyért bátran és keményen kiálló embert is megismerhették. Nem könnyen tárta fel szívét. Őszinte, de zárkózott lényé tiltakozott a nagy szavak ellen, – de gesztusai, cselekedetei beszéltek a szavak helyett is. Munkahelyén, környezetében nem tűrte a rendezetlenséget. Egész lényének belső rendje egyaránt áthatotta emberi és vezetői magatartását. A reá bízott feladatok, ügyek elrendezésének kötelezettsége, emberi sorsok jobbitásának szándéka határozta meg még életének utolsó, legnehezebb napjait is. Mintegy végakarataként így kívánta ránk hagyni azt a humanista magatartást, a kultura ügyének megalkuvást nem ismerő szolgálatát, amelyre életével mutatott példát.

Nehéz most bucsút venni, és nehéz, szinte lehetetlen hozzá valóban méltó bucsút mondani. És mégis: bucsuznom kell családjá, barátai, munkatársai nevében, mindannyiunk szívéből szólva, akik tiszteltük, példaképnek tekintettük, szerettük, és akiknek további munkájára, életére a mellette eltöltött évek mindenkor meghatározó erejűek lesznek, – de az űr, amelyet maga után hagyott, szívünkben betölthetetlen marad.

A koporsót ezután a gyászmenet a Munkásmozgalmi Panteon sírsétányára kísérte, ahol az OSZK Kamarakórusának éneke közben helyezték örök nyugalomra az intézmény volt főigazgatóját.

Dr Jóboru Magda elhunytá alkalmából könyvtárunkhoz igen sok részvétnyilvánítás érkezett mind belföldről, mind külföldről. Különböző nemzetközi szervezetek és központok, nemzeti és nagykönyvtárak fejezték ki őszinte részvétüket és együttérzésüket a könyvtárunkat ért súlyos gyászban.

KRÓNIKA

Személyi változások és megbízások

Az OSZK főigazgatójának intézkedése alapján 1982. március 1. hatállyal az alábbi személyi ill. szervezeti változások történtek:

Központi Szolgáltatások Főosztálya

Főosztályvezető-helyettes /és egyben a Repertórium Szerkesztőség vezetője/:
Sonnevend Péter

Repertórium Szerkesztősége

Osztályvezető-helyettes: Nagy Zsoltné

Magyar Nemzeti Bibliográfia Szerkesztősége

Osztályvezető: Sipos Márta, osztályvezető-helyettes: Vajda Gábor

Nemzetközi Csereszolgálat

Osztályvezető-helyettes: Kiszely Olivérné

Fejlesztési Csoport

Vezetője: Szücs Jenőné osztályvezető, tagjai: Szöllősy Éva és Zsembery Anna.

A Művelődési Minisztérium 1982. II. 24-én az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatói teendőinek ellátásával - az új főigazgató kinevezésének napjáig terjedő időre - Zircz Péter főigazgató-helyetttest bízta meg.

Kitüntetések

A Művelődési Minisztérium nyugalomba vonulásuk alkalmából
Dr. Pajkossy György főosztályvezetőt /OSZK/
a Munka Érdemrend ezüst fokozata,
Galamb Györgyné Dr. Nagy Izabella tud. főmunkatársat
és
Tibolya Istvánné betanított munkást
a Szocialista Kulturáért
kitüntetésben,

Április 4., hazánk felszabadulásának évfordulója alkalmából

Dr. Urbán László osztályvezetőt /KMK/
a Munka Érdemrend bronz fokozata
kiltüntetésben részesítette.

A kitüntetetteknek gratulálunk!

Bemutatkozik...

Intézményünkhöz 1981. szeptember 16-án gazdasági igazgatóhelyettesi beosztásban új munkatárs került. Őt hónap eltelte után felkerestük őt és néhány kérdést tettünk fel neki.

- Miként mutatkozna be pár szóval azoknak, akik még nem ismerik?

- Mázsár István vagyok, 1932-ben Budapesten születtem. Kereskedelmi középiskolában érettségiztem, majd tanulmányaimat a Közgazdaságtudományi Egyetem iparszakán folytattam és 1955-ben végeztem. Dolgoztam a Lakóépülettervező Vállalatnál, a Központi Statisztikai Hivatalban, az Országos Műemléki Felügyelőségénél és 15 éven át voltam a Kommunális Beruházási Vállalat gazdasági igazgatóhelyettese. Onnan kerültem az OSZK-hoz, a minisztériummal történt közös megegyezéses áthelyezéssel.

- Eszerint egyaránt dolgozott vállalatnál és költségvetési szervnél is?

- Igen. Ez nagyon hasznos volt. Vannak, akik lényeges különbséget vélnek a két gazdálkodási forma között. Pedig nem így áll a dolog. A különbségek nem a gazdálkodásban, hanem az elszámolási rendben vannak. Az egyszerű gazdálkodás elvei, méginkább alapelvei mindkét gazdálkodási formánál egyformák, ugyanazok. Például az az elv, hogy a tevékenység végzésénél a legkisebb ráfordítással a legnagyobb eredményt kell elérni. Itt persze eredményen nem feltétlenül csak a pénzben kifejezett nyereséget, hanem a tevékenység mennyiségét és társadalmi hasznosságát kell érteni. Ezért napjainkban erősödik az a tendencia, hogy a két gazdálkodási formát és elszámolási rendjüket közelíteni kell egymáshoz. Ez az irányvonal követelmény formájában meg is fogalmazódott.

- Ez azt jelenti, hogy az elszámolási rend változása érinti az OSZK-t is?

- Igen, egyértelműen. Ez azt is jelenti, hogy a jövőben az eddigieknél jobban kell a szakmai és a gazdasági apparátusnak együttműködnie a központi elvárások, követelmények teljesítése érdekében. Ez a fajta együttműködés az OSZK-nál új, eddig még nem fejlődött ki.

- Mondana erre konkrét példát?

- Az OSZK-nál is be kell vezetni központi előírások alapján a költségek tevékenységek szerinti mérését. Ez bizonyos fokig új bizonylati és adatszolgáltatási rend kialakítását követeli meg. Ennek megvalósítása, bevezetése, majd az adatok szolgáltatása és feldolgozása, elemzése és a szükséges intézkedések megtétele közös feladat kell, hogy legyen.

- Milyen benyomásai vannak az OSZK-nál az eddig eltöltött négy hónap alapján?

A kassai Állami Tudományos Könyvtárból M. Potemra korábban kezdett adatgyűjtését folytatta a szlovák nemzeti retrospektív bibliográfiához.

Jugoszlávia

Az ujvidéki Matice Srpska Könyvtárból Pintér A. a központi katalógusokkal, M. Čurčić a helyismereti gyűjtés módszereivel ismerkedett. N. Djokić a szentendrei Szerb Egyházi Gyűjtemény állományvédelmi teendőit végezte, R. Mičić módszertani tapasztalatcseréjének folytatására érkezett, E. Pohárkovics és K. Olar a tervezett vajdasági bibliográfia munkaszervezetének előkészítéséhez gyűjtött tapasztalatokat az OSZK-ban.

Lengyelország

A varsói Nemzeti Könyvtárból K. Ramlau-Klekowska a kurrens nemzeti bibliográfia gépesített előállításának, a központi katalógizálás és a nyomtatott katalóguscédula-ellátás megszervezésének kérdéseivel foglalkozott. P. Buchwald-Pelczowa 16-18. századi polonikumokban kutatott.

A krakkói Jagello Egyetem Könyvtárból A. Bogdanowicz és Z. Stanczyk restaurátor érkezett a technikai tapasztalatok kicserélésére.

NDK

A berlini Deutsche Staatsbibliothekből K. Weber könyvtártervezési és -építési tájékozódásra érkezett.

A lipcsei Deutsche Büchereiből R. Stieberitz uticélja a katalógizáló munka, B. Verdofskyé a zenei bibliográfiai tevékenység tanulmányozása volt, valamint részvétel az ALBM-kongresszuson, G. Helmer könyvtárépítési és -berendezési tapasztalatcserére érkezett.

Szovjetunió

A moszkvai Állami Lenin Könyvtár igazgatóhelyettese, I. V. Morozova, olvasószolgálati tájékozódása mellett előadást tartott a Szovjetunió nemzeti könyvtára olvasószolgálatának fejlesztési irányvonalairól.

Jelentősebb külföldi látogatók és kutatók

Júliusban A. Krámárová, a pozsonyi Műszaki Könyvtár igazgatóhelyettesének több napos szakmai programjában a mikrofilmtári tevékenység és a bibliográfiai munka gépi előkészítésének tanulmányozása szerepelt. M. Rosenbaum, a párizsi ISDS Központ igazgatója és W. Löhner, az UNESCO General Information Programme osztályvezetője a moszkvai ISDS Regionális Központ és a párizsi Nemzetközi Központ közötti szerződéssel kapcsolatos megbeszélésekre érkezett. Augusztusban Kalapis Zoltán ujvidéki újságíró helytörténeti kutatókat folytatott állományunkban, Kner Erzsébet, a könyvművész-dinasztia Chicagóban élő leszármazottja az OSZK-ban folyó könyvkötő és restauráló munkáról tájékozódott, S. B. Aje, a nigériai Nemzeti Könyvtár igazgatója egy kongresszuson való részvételét kötötte össze

a magyar nemzeti könyvtár megismerésével. Szeptemberben G. G. Cvangros a Ivovi egyetem tanára francia fordítási elméletek tárgykörében kutató, Sternberg János, az ungvári egyetem történésze a 18. századi magyar történelemmel foglalkozott, R. Polendová, a prágai Kulturális Minisztérium Könyvtári osztályának munkatársa a nemzeti könyvtárral ismerkedett, Gömöri György, a Cambridge-i Egyetem tanára a 17. századi angol-magyar kapcsolatokról gyűjtött anyagot, Bárány György, az Egyesült Államok-beli denveri egyetem tanára Széchenyi István életrajzát készítette, L. Đurovič, a svédországi lundl egyetem tanára a svéd-magyar kapcsolatok irodalmában kutató. Októberben Bába Piroska pozsonyi újságíró gyűjtött anyagot Karacs Teréz és Leőwey Klára életéről, Kong Sok Myem, Han Gon Hyek és Li Chun Ho, a koreai Tudományos Akadémia kutatói biokémiai és mikrobiológiai tárgykörben kutattak, Garaj Lajos, a pozsonyi egyetem magyar tanszékének adjunktusa a 20. századi cseh-szlovák-magyar irodalmi kapcsolatokkal foglalkozott. Szakmai programja legnagyobb részét az OSZK-ban töltötte A. Kancleris, a Litván Nemzeti Könyvtár igazgatóhelyettese, és a könyvtári gépesítés lehetőségeivel ismerkedett. Az NDK budapesti nagykövetsége Kereskedelempolitikai osztályáról H. Pannier, az ORWO-gyár megbízottját kísérve az általuk gyártott filmanyagok felhasználásának mikrofilmtári tapasztalatairól tájékozódott. Halmos Endre professzor Kölnből érkezett az itthoni zeneoktatás történetének tanulmányozására. A görögországi Athos kolostorának könyvtárvezetője, Chrisosthom atya a régi kéziratok és könyvek kezelésének gyakorlatát vizsgálta. G. Mraz osztrák történész a kismartoni Haydn-kiállítását készítette elő, J. de Rooij, a Holland Királyi Akadémia Néprajztudományi Intézetének vezetője kéziratok és régi könyvek iránt érdeklődött. Novemberben G. A. Kondratyeva, a moszkvai Művelődési Minisztérium Könyvtárügyi Igazgatóságának munkatársa, R. Z. Zotova és L. M. Inkova, a Lenin Könyvtár osztályvezetői a szovjet-magyar könyvtárügyi szeminárium előadóiként töltöttek több napot az OSZK-ban.

Beutattuk a nemzeti könyvtárat a martini Matice Slovenská munkatársai egy csoportjának, továbbá egy bécsi egyetemista csoportnak és a különböző fejlődő országokból nálunk tanuló ösztöndíjasok egy csoportjának.

/Összeállította: Görgeyné Kovács Katalin/

A KMK vendégei 1981. jul. 1 - dec. 31.

Bulgária

Dec. 3.

Marianna Amova, a bolgár KM Informatikai Intézetének munkatársa az MM vendégeként meg látogatta Tájékoztatási Osztályunkat.

Dec. 11-17.

Ginina elvtársnő, a bolgár KM Könyvtári Osztályának vezetője az MM vendégeként Budapestre látogatott. Szakmai programjának elkészítésében közreműködtünk.

Dec. 15.

Ivan Ivanovics, a bolgár KM Informatikai Intézetének munkatársa az MM vendégeként kereste fel Tájékoztató Osztályunkat.

Csehszlovákia

Szept. 1-10.

Roza Polendova, a cseh KM Könyvtári Osztályának főelőadója és Milan Vokroje, a piseki Járási Könyvtár Zenei Osztályának vezetője az MM vendégeként járt hazánkban. Tanulmányutjuk során elsősorban a magyar könyvtárak szervezeti felépítését, irányítását, a könyvtári szolgáltatások fejlesztésével kapcsolatos kérdéseket, a könyvtáros továbbképzés rendszerét, a könyvtárak zenei osztályainak munkáját kívánták tanulmányozni.

Szept. 6-12.

A Zeneakadémián megrendezett nemzetközi zenei könyvtárosi konferenciára /AIBM/ Eman Muntágot, a martinai Matice Slovenská munkatársát, Hulek elvtársat, a prágai Állami Könyvtár munkatársát a közvetlen személycsere keret terhére fogadtuk.

Okt. 12-18.

Vítězslav Kudrna, a prágai TUK munkatársa a személycsere keretében járt intézetünknel, szakmai programját a magyar könyvtárépítés, -berendezés témában állítottuk össze.

Nov. 16-dec. 11.

Eva Kloubíčková, a pozsonyi Városi Könyvtár tudományos munkatársa az MM vendégeként 1 hónapos tanulmányuttra jött Magyarországra a szakmunkás fiatalok könyvtári ellátása tanulmányozására. Szakmai programját az FSZEK-vel megosztva állítottuk össze.

Nov. 30-dec. 5.

Jozef Resovský, az eperjesi Állami Tudományos Könyvtár Igazgatója az MM vendégeként járt hazánkban. A hazai tudományos könyvtárak működését tanulmányozta.

Dec. 7-11.

Marie Sedláčková, a cseh KM Könyvtári Osztályának vezetője az OSZK vendégeként intézetünket is meglátogatta. Tanulmányozta az ISBN-nel és az "Unimarc"-kal kapcsolatos magyarországi tapasztalatokat.

Jugoszlávia

Okt. 15.

María Čurčić, a Matice Srpska munkatársa az OSZK vendégeként Állományépítési Osztályunkra látogatott a helyismereti gyűjtés kérdéseinek tanulmányozása céljából.

Okt. 23-30.

Radovan Mičić, a Matice Srpska Módszertani és Hálózati Osztályának vezetője az OSZK vendégeként járt Budapesten. Elsősorban a KMK munkája, a könyvtáraknak a könyvtári-információs rendszerbe való bekapcsolása, a könyvtári tevékenység fejlesztése iránt érdeklődött.

Lengyelország

Okt. 2.

Macieja Falkowską, a varsói Instytut Kultury munkatársa a Művelődéskutató vendégeként kereste fel Olvasáskutatási Osztályunkat.

Nov. 18-23.

Ewa Golblowska és Bożena Bakiewicz-Krukowska megyei könyvtárigazgatók és Andrzej Baumgart megyei könyvtári osztályvezető az MM vendégeként jöttek Lengyelországból. Tanulmányutjuk témái a következők voltak: a könyvtárhálózat szervezeti modellje, a könyvtári irányítási rendszer; a könyvtárellátás rendszere; az információs tevékenység, a bibliográfiai munka megszervezése.

Dec. 7.

Stefan Atlas, a varsói Kultura i Ty szerkesztőség munkatársa nem hivatalos uton járt Magyarországon. Ittléte során meglátogatta Intézetünket is és a magyar könyvtárak működéséről kért tájékoztatást.

NDK

Szept. 22.

Gerhart Helmer, a Deutsche Bücherei munkatársa az OSZK vendégeként felkereste Könyvtár-technológiai Osztályunkat, érdeklődési területe könyvtárépítés és -berendezés volt.

Szovjetunió

Szept. 6-12.

A Zeneakadémián megrendezett nemzetközi zenei könyvtárosok konferenciájára Svetlana Ju. Sigidát és Galina Koltipinát, a Lenin Könyvtár munkatársait fogadtuk a közvetlen személycserére terhére.

Okt. 7.

A. Kancleris elvtárs, a Litván Nemzeti Könyvtár Igazgatója olvasáskutatás témában felkereste Olvasáskutató Osztályunkat.

Nov. 5.

Irina V. Morozova, a Lenin Könyvtár első igazgatóhelyettesét, aki az OSZK vendégeként tartózkodott Budapesten, fogadtuk és olvasáskutatói kérdésekben tájékoztattuk.

Nov. 18-29.

Roza Zotova, a moszkvai Lenin Könyvtár Módszertani Központjának Igazgatója a "Könyvtári munka fejlődése és annak tervezése" c. V. szovjet-magyar szemináriumra és a szemináriummal egyidőben megrendezésre került a "Könyvtárügy a Szovjetunióban" c. szemléltető könyvkiállítás előkészítő munkálatai céljából jött Budapestre. G. A. Kondratyeva, az össz-szövetségi KM Könyvtári Felügyelőségének munkatársa és L. M. Inkova, az Állami Lenin Könyvtár Könyvtártudományi Osztálya kutatási koordinációs részlegének vezetője Zotova elvtársnővel együtt intézetünkbe is ellátogatott.

Tőkés országok

Anglia

Okt. 12-24.

Anne Elisabeth Williamson, a College of Librarianship /Wales/ munkatársa az MM ösztöndijasaként tartózkodott hazánkban a könyvtárosképzés tanulmányozása céljából. Szakmai programjáról a KMK gondoskodott.

Kanada

1981 novemberében az MTA Irodalomtudományi Intézetének vendége, Stephane Sarkany járt intézetünknel. Olvasáskutatási Osztályunkon a nemzetközi összehasonlító irodalomszociológiai vizsgálat keretében a századfordulós novellaírodalom könyvtári hozzáférhetőségének adatgyűjtési kérdéseit tárgyalták meg.

Fejlődő országok

Egyiptom

Aug. I.

Mohammed Abo-Doma, az MM ösztöndíjas vendége járt nálunk. Novemberig tartó magyarországi tartózkodási idejére segítséget nyújtottunk szakmai programjának megszervezésében.

/összeállította: Uzsoki Andrea/

MUNKÁNKRÓL KÉRDÉSEINKRÓL

Gyűjteményünk 1981. évi gyarapodása

A Régi Nyomtatványok Tára

Könyvtárunk régi könyvgyűjteményeinek legértékesebb s egyben legszebb 1981. évi gyarapodása egy nagyfolió alaku velencei ősnymtatvány, Johannes Antonius de SANCTO GEORGIO Lectura super titulo De appellationibus című munkája /Inc. 1374/. A számos jogi kommentárt közreadó szerzőnek ez a műve semmilyen korai kiadásban nincs meg Magyarországon, de országhatárainkon túl is ritka. A most megvásárolt, Philippus Pincius-féle 1497. évi kiadás egyetlen amerikai gyűjteményben sincs meg. A jóhírű velencei nyomda mintaszerű kéthasábos szedéssel s egy lírai szépségű fametszetes nyomdászjelvényvel adta közre a munkát.

Két ősnymtatványt - mindkettő kissé csonka - az ÁKV 96. fiókja juttatott el Könyvtárunkhoz. Közülük Raphael REGIUS Ducenta problemata in Quintiliani depravationes című munkája /Inc. 1376/ a jelentősebb, mert ez a mű semmilyen 15. századi kiadásban nincs meg hazai gyűjteményben. A negyedréti, szerény kiállítású nyomtatvány 1492-ben a velencei

Locatellus-nyomdában készült, Octavianus Scotus kiadó költségén.

Ugyancsak nincs meg magyar közgyűjteményben az az 1486-ban Bernardinus Benalius velencei nyomdájában készült kötet, amely Johannes GERSON De meditatione cordis című munkáját, valamint a többnyire KEMPIS Tamásnak tulajdonított Imitatio Christi-t foglalja magában /Inc. 1375/.

Az ÁKV 34. számú antikváriuma küldte be hozzánk Vetéssy László veszprémi püspök 1475 február 2-án IV. Sixtus pápához intézett beszédének 15. századi kiadását /Inc. 1377/, amelyben a magyar diplomata Mátyás király képviselőjében a pápa segítségét kérte a török előretörés visszaszorításához. Az Orationak ez a Stephan Planck-féle római kiadása meglehetősen ritka: Itáliában mindössze hat példány maradt fenn belőle. A magyar könyvgyűjtők érthetően igyekeztek megszerezni ezt a korai hungarikanyomtatványt, így a történeti dokumentum értékű mű egy-egy példányban megvan Könyvtárunkban és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban.

Ötödik új szerzeményű őnyomtatványunkat az ÁKV 1981. évi aukcióján vásároltuk meg: a 13. századi nagyhatású szerzetesirót, Szent Bonaventurát tartotta a hagyomány a benne közreadott "Meditationes" szerzőjének. A középkorban sokat olvasott kis mű két másik munkával egybekötve jelent meg 1497-ben Manfredus de Bonellis velencei nyomdájában /Inc. 1378/. A Pseudo-Bonaventura: Meditationes-ének ez a kiadása eddig egyetlen hazai könyvtárban sem volt meg /GW 4758 Anm./

Ugyanezen az aukción néhány értékesebb 16. századi nyomtatvánnyal is gyarapodott állományunk. Egy nyolcadrétű kötetel Könyvtárunkban meg nem lévő három kiadványt szereztünk meg: a görög nyelv professzorának, Jodocus WILLICH-nek Liber de pronuntiatione rhetorica-ját /Basel, 1540/, Eobanus HESSUS Vergilius Bucolica-jához írt annotációját /Köln, 1537/ és Ulrich HUTTEN Arminius dialogus-át /Wittenberg, 1538. Ant. 7858/.

Eléggyé ritka 16. századi nyomtatvány Andreas DIETHER Flores seu sententiae morales ex Publii Ovidii Nasonis operibus című munkájának 1548. évi augsburgi kiadása /Ant. 7856/, amely a rendelkezésünkre álló külföldi katalógusokban nem szerepel.

Igen szép, egykoru bőrkötésben szereztük meg MELANCHTHON Heubtartikel christlicher Lere című munkájának Justus Jonas által készített német fordítását /Ant. 4348/. E fontos művet a wittenbergi Veit Creutzer nyomda MELANCHTHON ismert arcképével diszitett címlappal hozta forgalomba 1556-ban. Ugyancsak az aukción szereztük meg azt a 16. századi kötetet, amely a következő négy művet foglalja magában: Pietro BEMBO: Epistolarum familiarium libri sex /Köln, 1582/, BEMBO: Epistolarum Leonis decimi pontificis maximi nomine scriptarum libri sexdecim /Köln, 1584/, Selectiores epistolae aliquot doctissimorum et eloquentissimorum virorum in usum scholarum digestae /kiad.: Simon VEREPAEUS. Köln, 1587./, Johannes Ludovicus VIVES: Epistolae selectiores... in usum scholarum in III. libros digestae /kiad. Simon VEREPAEUS. Köln, 1587./Ant. 7857./

Kevésbé voltunk szerencsések a külföldi aukciókon hirdetett művek megszerzésében, bár ez évben is számos katalógust buvároltunk át ritka magyar vonatkozású művek után kutatva. Egyetlen külföldről szerzett RMK-művünk a viszontagságos sorsú evangélikus lelkész, LANI György Mausoleum Saxonicum Tripartitumának 1696. évi lipcsei kiadása, amelyből eddig nem volt egyetlen példányunk sem /RMK. III. 4000/. Mivel külföldi vételi lehetőségeink az

egyre magasabb nyugati könyvtárak miatt csökkennek, igen öröndetes, hogy évről-évre jelentősen gyarapszik a külföldi kutatások során feltárt, filmen vagy másolati példányban megszerzett RMK-és hungarika-művek gyűjteménye.

Ugyancsak külföldről, de ajándékképpen került állományunkba az a mohácsi csatáról tudósító, ritka röplap /Röpl. 63e/, amelyet - kiegészítő xeroxmásolatával együtt - a bécsi Österreichische Nationalbibliothek főigazgatója, Dr. Josef Zepner-Spitzenberg ajándékozott Könyvtárunknak budapesti látogatása alkalmával. Címe: New erbarmliche tzyduge. Köln [Arnd von Aich, 1526.]

Soltész Zoltánné

Értékes szerzeményeink
A VIZSOLYI BIBLIA NYOMDAI KÉZIRATA

1982. február 16-án éppen egy szovjet vendég számára készítettem elő Comeniusra vonatkozó kéziratokat, amikor az Analekta-katalógusban egy különös cím hívta fel magára a figyelmemet: "Bibliafordítás töredéke a XVI-XVII. századból - Analekta 679." Ebben a címben az volt a szokatlan, hogy egykori ismeretlen kollégámnak 1938-ban eszébe sem jutott ellenőrizni, vajon nem egy ismert és kinyomtatott fordítás kéziratáról van-e szó? Elővettem a kéziratot, s rögtön láttam, hogy 16. századi, s noha ekkor nem volt időm ellenőrizni, megfogalmazódott bennem a gyanu: talán a vizsolyi Biblia szövegét tartalmazza. Két nap múlva elővettem a ha-

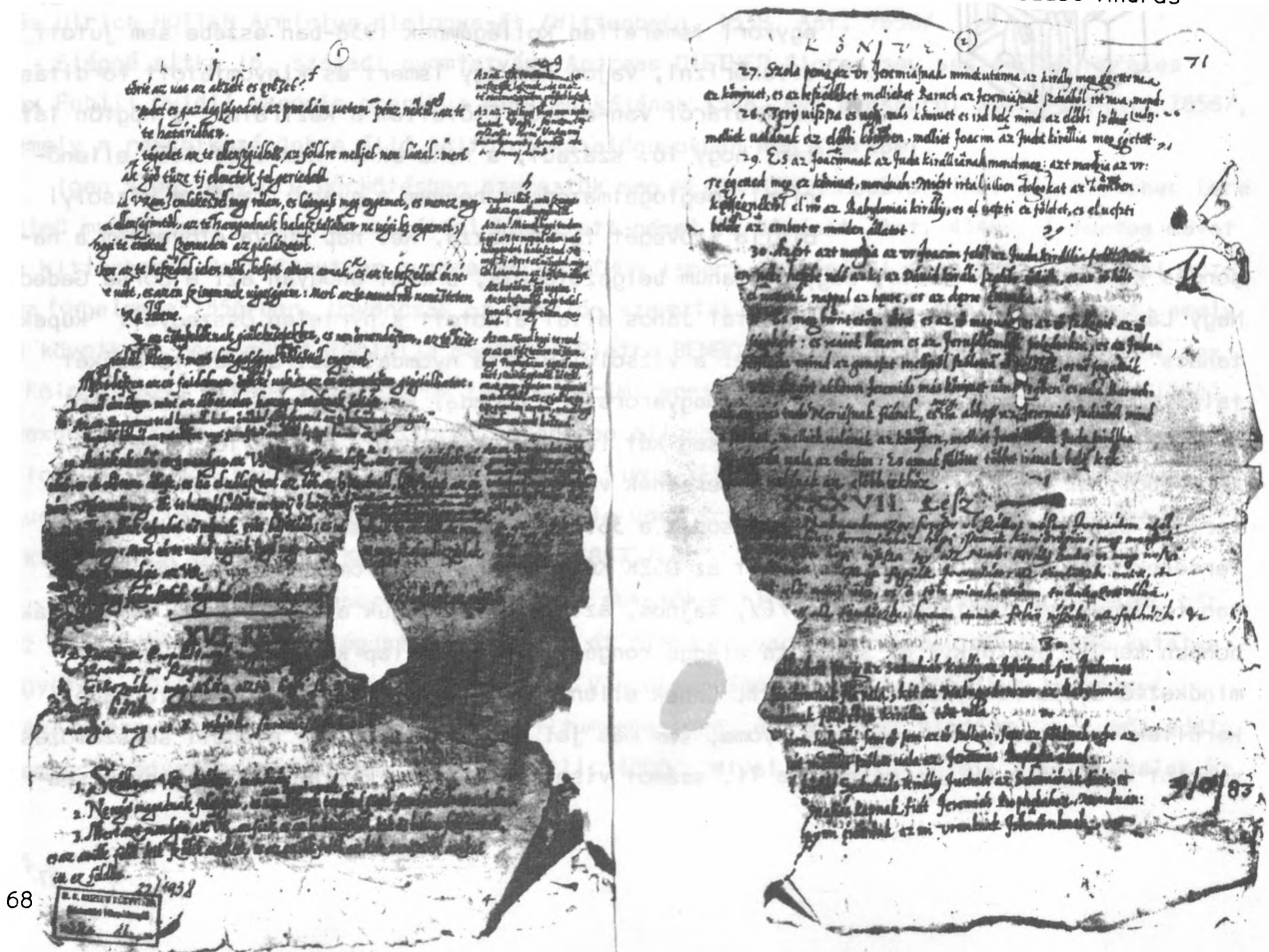
sonmás kiadást, s kiderült, hogy a gyanum beigazolódott, s mint ahogyan azt a Borsa Gedeon, Nagy László, Vásárhelyi Judit és Heltai János által alkotott s hirtelen összegyűlt "kupak-tanács" is egyértelműen megerősítette: a vizsolyi Biblia nyomdai kéziratának töredékét találtam meg, mely egyben az egyetlen magyarországi nyomdai kézirat is a 16. századból.

Ezek után lássuk a kéziratot. Összesen két lap, ami megmaradt, mindkettő Jeremiás könyvéből, az első a 15. fejezet 12. versének végétől a 16. fejezet 16. versének végéig terjedő szövegrészt tartalmazza, a második a 36. fejezet 27. versétől a 37. fejezet 18. versének végéig tart. 1938-ban került az OSZK Kézirattárának állományába, eredetéhez ez van feljegyezve: raktárrendezés. /Ez, sajnos, azt jelenti: maguk a feldolgozók sem tudták, honnan került hozzánk./ Az állapota eléggé rongált, az egyik lap közepén lyuk van, s mindkettő széle rongyos, szakadozott. Ennek ellenére nem valószínű, hogy könyvtárlából kerültek volna elő, sem ragasztó nyoma, sem más jel nem utal erre. Az eredeti sorszámozás szerint az első a 49., a második a 71. számot viseli - könnyen kiszámítható, hogy a szá-

mozás Jeremiás könyvének elején kezdődött, tehát nem volt az egész Biblián végigmenő foliószámozás. A két lap több kéz írását tartalmazza, két különböző kéz írta a főszöveget a két lapon, s vele együtt a jegyzeteket, s volt egy harmadik, aki a fejezetek tartalmát írta be a számára kihagyott helyre, valamint kiegészített és javított. Annyi következtetést máris le lehet ebből vonni, hogy a szöveget szépírásu, tanult emberekkel /talán diákokkal lemásoltatták - láttuk, hogy egy bibliai könyvön belül is két másoló működött-, s ezt a lemásolt szöveget egészítette ki /a saját előszava szerint/ Károlyi Gáspár, eszerint övé a harmadik, kurzív típusú kézírás; ezt azonban még bizonyítani is kell. A kézirat értékét tovább növeli, hogy megtalálhatók rajta a nyomdász, illetve a szedők jegyzetei is, az egyik lapon vörös krétával a másikon tollal írva, ezek egyrészt a tervezett, másrészt a végleges beosztásra, tördelésre vonatkoznak. A szövegben tett javítások természetesen mind átmentek a nyomtatott változatba; ugyanakkor feltűnő, hogy a nyomtatvány és a kézirat helyesírása eltérő: úgy tűnik, a nyomdászok előre megadott utasítás szerint csaknem tökéletes következetességgel átalakították a kézirat helyesírását. A főbb változtatások: a kézirat szóvégi "k"-ja helyett "c", "lj" helyett "ly", "gi" helyett "gy", "kk" helyett "ck".

Ezek csupán az első benyomások erről az egyedülálló leletről. A máris folyó részletes tudományos feldolgozás, reméljük, sok mindent felderít még ezen kívül. Addig azonban, úgy érzem, hirt kellett adnom róla - mint ahogyan új szerzeményeink közül is felsoroljuk évente a jelentősebbeket - : nemcsak egy Károlyi Gáspárral foglalkozó fiatal kutatót ért kivételes szerencse, de az OSZK Kézirattára is - egyfajta belső gyarapodással - jelentős értékkel gazdagodott.

Szabó András

"MUSICA RINATA" - KÜLFÖLDI HANGLEMEZEN

ALBRECHTSBERGER, Johann Georg: [a.] Kon-
zert für Maultrommel, Mandora und Orchester,
E-dur. - [b.] Konzert für Maultrommel, Man-
dora und Orchester, F-dur.

Fritz Mayr /Maultrommel/ - Dieter Kirsch
/Mandora/. Münchener Kammerorchester. Dir.:
Hans Stadlmair.

Germany 1981, RCA Red Seal. Stereo. Digi-
tal. LC 0316 RL 30787 . - 33/min. - 30 cm.

A boritón Dieter Kirsch ismertetője német
nyelven és angol fordításban.

A címlapon: dorombjátékos képe.
Orfeo licenc.

Jelzete: HV 1.921

Hallhatóvá vált két 200 éves szerzői kézirat a Könyvtár kottaállományából!

A bécsi szerző munkásságát azonos értékűnek tekintették a kísérletező kortárs Haydn-
-testvérekével. Később pedig olyan tanítvány emeli hírét, mint Beethoven. Magyarországi
kapcsolatai: 1755-től két évig Győrött orgonista; Fusz János magyar zeneszerzőnek a taná-
ra; műveinek egy része még életében az Esterházyak tulajdonába került.

Dorombversenyek szólalnak meg a lemezről. A doromb un. idiofon, azaz saját anyagának
rezgésétől megszólaló hangszer. A kézzel előidézett rezgéshez a játékos szájürege adja a
rezonátortestet és ezzel szabályozza a magasságot is. Manapság főként népi hangszerként
ismert. A hangszer magas szintű művelője, akiről II. József is elragadtatással nyilatko-
zott, a melki apátságban élő pater Bruno Glazel /másutt Glatzl/ volt. A számára irt
Albrechtsberger-concertinok közül négynek az egykori Esterházy-Archivumból származó
autográfját őrzi a Zeneműtár. /Tehát nem háromét, amint azt a borító jelzi. A negyedik,
az Esz-dur kéziratában a szerző ui. a "crembalum" helyett az azonos jelentésű trombula
elnevezés rövidítését - tromb - használja, felkeltve ezzel a mai európai és amerikai trom-
bitások, majd a hangszer- és zenetörténészek élénk érdeklődését. A megindult publikációk
és levélváltások gazdagítják a sok nevű dorombra és tulajdonságaira vonatkozó irodalmun-
kat. Időközben kétszer is trombitás játszott lemezre nyugaton az Esz-dur doromb-koncer-
tet./ A most lemezre vett E-dur /Ms.mus. 2.552/ és F-dur /Ms.mus.2553/ concertinóban a
doromb és a szintén történeti hangszer, a mandora /kis lant/ vonóshangszerek társaságában
kap szólisztikus szerepet. Sajnos, az előadók a zeneszerzőnek az E-dur concertino elején
mindegyik vonósszólamnál határozottan kiírt "Con sordino" kívánságát nem vették figyelem-
be. A hangzásban és formálásban igényes Münchener Kamarazenekar minden előzékenysége
kevés így ahhoz, hogy együttérezzen a kis hangszerrel és érvényesülni engedje. Pedig a
kortársak a dorombról /Maultrommel, crembalum, trombula/, annak hangulatteremtő erejéről
- a kísérőszöveg szerint - sok szépet, még verset is irtak.

Ezzel az Editio princeps-hirrel különösképpen a mű megszólaltatásában közvetve részt-
vett és érte megdolgozott munkatársainknak "dorombolunk". Az eredeti kéziratot egykor a
Vécsey Jenő vezette Zeneműtár vette állományba és dolgozta fel, a Kötészet tékázta,

Somfai László publikálta, az ennek nyomán támadt Albrechtsberger-kérések invázióját a Mikrofilmtár és a Könyvtárközi Kölcsonzés állta, a tájékoztatásokat Kecskeméti István adta, mindig mellékelve a legújabb kutatások eredményeit.

Veöreös Enikő

Egy elsüllyedt emigrációs hetilapról

A tengerentúlról érkezett haza egy eddig itthon nem ismert jelentős kordokumentum. Külső, bekötött borítólapjára a következő szöveget írta rá az ajándékozó:

"E hetilapot Uj Világ címen kiadta az uruguayi Kommunista Párt kebelében működő magyar nyelvű pártcsoport. Szerkesztői Sikos Ferenc és Papp István voltak."

A lap olyan korszakban élt - mindössze hét hónapon át, 1936. február 1.-től szeptember 20-ig - amikor a délamerikai földrészen az ott élő magyaroknak különösen szükségük volt a tájékoztatásra. Ez a lap a korabeli északamerikai kommunista ujságok rokonának tekinthető s szellemi elődje a második világháború idején született laptársainak, a chilei Üzenetnek, a mexikói Szabad Magyarorságnak, az argentinai Uj Világnak illetve Magyar Lapoknak. Mintegy hatezer magyar élt a harmincas években Montevideoben. A lap szerkesztői világosan látták, hogy az adott nemzetközi helyzetben nem maradhatnak tétlenek. Komoly erőfeszítéseket tettek azért, hogy befogadó hazájukban megteremtsék a becsületes emberek népfrentjét:

"Évezredes társadalmi berendezkedésünk súlyos válságát éljük, mely osztályokat, rendszereket, fajokat és nemzeteket állít egymással szembe. E nehéz világban újra sötét fellegek tornyosulnak felettünk ... A háború és a fasizmus elleni harcunkban nem lehet nézeteltérés semmiféle politikai vagy vallási meggyőződéssel bíró emberek között, mert ha arról van szó, hogy újból átszenvedtessék velünk a múlt háború borzalmaait, akkor ott a lét és a pusztulás veszedelme elsodorja a vallási, politikai vagy nemzeti ellentéteket és a népek egymásra kell, hogy találjanak, hogy kulturájukat, családjukat, egzisztenciájukat megvédjék..." /Idézet a beköszöntőből/

A tematika középpontjában a nemzetközi helyzet áll; állásfoglalás a spanyol köztársasági harcosok igaza mellett; a német és az olasz fasizmus kemény elítélése, a hazaiak óvása a pusztulásba vezető szövetségtől. A március 15-i szám Petőfiről szóló cikke is erre utal:

"... lantját ma is ellene szegezné az álprófétáknak, az álhazafiaknak, ma is megírná az új Talpra Magyarját, hogy itt az idő most vagy soha, mikor a nemzetnek fel kell ébrednie, hogy elzavarja a nemzetrontókat, a Gömbösöket, a Horthykat, Bethleneket, Meskókat, az olasz-német fasizmus vágóhídjára áldozati bárálynak kínált magyar nép megmentéséért... egy paraziták nélküli igazi magyar nemzet szebb jövőjéért és szabadságáért..."

Az egész lapot áthatja az emberiség sorsáért érzett felelősség. Montevideóban a nők aláírásokat gyűjtene a világbéke érdekében, 50 millió aláírásra számítanak; cikk számol be Einstein pacifizmusáról; május 1-ét nem csak a munkásszervezetek ünneplik, hanem velük együtt a népfrentmozgalom hatására más demokratikus pártokkal együtt tiltakoznak a fasiz-

mus és a háboru, a reakció és a militarizmus ellen; a magasztos emberi jogokért. Idézik Shaw, R. Rolland, Tagore megnyilvánulásait. Több írás foglalkozik a szeptemberi Nemzetközi Békekongresszussal. Papp István tudósít szeptember 12-én a PEN Club Buenos Airesben tartott XIV. világkongresszusáról, idézve Emil Ludwig szavait:

"... Annak dacára, hogy több éve svájci állampolgár vagyok, német író maradtam és a németországi kiüldözött írók képviselőjeként veszek részt a kongresszuson. Mint ahogy mindig és mindenben osztozom a legjobb német írók sorsában, büszkén égettem el /itt az író arra céloz, mikor Hitlerék hatalomra jutottak, minden nekik nem tetsző irodalmi művet máglyán égettek el/ Heine, Spinoza és a többi német zseni között, semmint hogy egy pár fasiszta tömjénezését elfogadjam..."

Ugyanítt számol be a lap a Genfben megtartott nemzetközi ifjúsági békekongresszusról, és a Brüsszelben rendezett világbéke kongresszusról. A nemzetközi sakkjátszma című cikk szerzője bizik abban, hogy a "néma tömegek" meg tudják akadályozni a háborút.

Fontos helyet foglalnak el a lapban a helyi kolónia hírei, a különböző kulturális eseményekről szóló írások, az oktatás helyzete, s mindenekelőtt az egység kialakítása. Jó tájékozottságról tanuskodnak a hazai helyzettel foglalkozó cikkek is - ezek többsége átvétel /Népszava stb./ A magyarországi munkanélküliség, a szegényparaszti nyomor, az állástalan diplomások helyzete/. Élesen elítélik a Hóman által kötött német magyar kulturális egyezményt:

"Talán Magyarországon is máglyára akarják dobni nagyjaink műveit? Nem volt még elég az a sok diákzavargás a numerus clausus miatt? A kulturánkat is **áldoztuk** föl a kormány külpolitikájának?"

A cikkek általában szerzői név nélkül szerepelnek, de akad egy-egy álnév is, mint például a "Tiborc". Találkozik a kései olvasó olyan jelentős írókkal is, akiknek írásait a világ több tájáról vette át a szerkesztés. Őrzi a lap Bálint György levelét A tardi helyzet szerzőjéhez; a párizsi emigrációban élő Gyomai Imre, a moszkvai emigráns Illés Béla, s az Amerikába kivándorolt Hollós József orvos írásait. A fehérterroristák által meggyilkolt Somogyi Béla fiának, Somogyi Pálnak a tollából regényrészletet közöltek - a kiváló fiatal publicista /amint az Az Ember című korabeli ujságból kiderült/ elment Spanyolországba, hogy a köztársaságiak oldalán fegyverrel harcoljon.

Szépirodalom alig-alig lelhető fel az Uj Világban - nem ez volt a lap célja. Petőfi két versét közölték, s Gyóni Géza Cézár, én nem megyek című versét, és néhány elbeszélést. A szerkesztő P. Istók aláírással számolt be az uruguayi Ady Endre társaság szervezéséről.

Az Uj Világ, rövid fennmaradása alatt is eredményesen harcolt célkitűzéseieért. A helyi, az óhazai hírek és a nemzetközi élet legfontosabb eseményei frissen tárultak fel oldalain, s ez utóbbiakat kitűnően illusztrálták a szinte minden számban jelenlévő karikatúrák.

1936. október 1-én a szerkesztőség közölte az olvasókkal, hogy lemondanak a lap további kiadásáról. Helyét a szeptember 4-én indult demokratikus orgánus, az Argentinai Magyar Ujság foglalta el, amely hetenként kétszer jelent meg.

mgv

Adatkeresőben
avagy: Bio-bibliográfiai nyilvántartások
az OSZK-ban

Mint az irodalomtudományi szakbibliográfia szerkesztői, gyakran kerülünk szembe azzal a kérdéssel, hogyan, milyen forrásból határozzuk meg a kötetünkben szereplő személyek életrajzi adatait. Eltekintve most a legáltalánosabb források /enciklopédiák, szaklexikonok, bibliográfiák, adattárak/ minden bibliográfiát szerkesztő szakember számára alapvető ismeretétől, megpróbáltuk feltérképezni, hogy saját könyvtárunkban hány helyen folyik bio-bibliográfiai adatgyűjtés. Az eredmény még számunkra is meglepő volt, sőt a tapasztalatok alapján az a meggyőződésünk, hogy még általunk sem ismert, rejtett forrásokra is bukkanhatunk.

Elsőként a Gyarapítási Osztályon tájékozódunk, Wix Györgyné osztályvezető segítségével. Az osztály nyilvántartása, amely 1958 óta létezik, a beszerzés szempontjait kívánja elősegíteni, ezért a külföldi, elsősorban kortárs magyar alkotók, szerzők adatainak regisztrálása a feladata. A mintegy 6000 személy évszámait és egyéb adatait őrző anyagot magunk is haszonnal forgatjuk, a határainkon túli magyar irodalom és tudomány képviselőinek bibliográfiai feldolgozása során.

Az Olvasószolgálaton - mint Falta Rosemarie osztályvezető elmondta - elsősorban a gyors, napi tájékoztatást kívánja elősegíteni a többféle szempontból vezetett nyilvántartás. Mintegy husz éve jött létre az un. ténykatalógus, amely ujságkivágatokkal illusztrálja a kiemelkedő magyar illetve külföldi személyiségek életrajzi adatait /a szorosan vett évszámadatokon kívül tartalmazza a kitüntetésekről, díjakról, kinevezésekről, évfordulókról szóló híreket is/. A katalógus szerkesztése napra kész, az összeállítás az országos hírlapok legfontosabb sajtóanyagából folyamatosan gyarapodik. Hozzávetőlegesen két éve kezdődött el az un. fülszöveg-katalógus szerkesztése. A beérkezett kötetek eldobásra ítéltetett borítójáról az osztály egyik munkatársa levágja és katalóguscéldulához tűzve rendezi a gyakran sok életrajzi információt tartalmazó fülszöveget. Korábban a fiatal írók életrajzi adatairól is készült külön nyilvántartás, mely a szakkönyvekben még nem szereplő írókról, költőkről adott hasznos eligazítást.

A Feldolgozó Osztályon Miklóssy Jánosné tájékoztatott a prominens szerzők katalógusáról. Ez a munka a hatvanas években indult, és kezdetben csupán az olvasói betürendes katalógusban szereplő azonos nevek szétválasztása volt a cél. Haraszthy Gyula 1964-es tervtanulmánya alapján Markos Béla végezte ezt a munkát, először a katalógusban előforduló minden szerzői nevet figyelembe véve, később az OSZK gyűjtőkörének megfelelően az irodalom- és a történettudomány magyar szerzőiről /de ekkor már nemcsak az azonos nevékről/. Az adatgyűjtés forrása Szinyei József Magyar írók élete és munkái, a Magyar Irodalmi Lexikon és a Magyar Életrajzi Lexikon volt. A mintegy öt doboznyi alapnyilvántartás öt év alatt jött létre, és 1974-ben kötetes formában is megjelent /Kiemelt szerzők az Országos Széchényi Könyvtár olvasói betürendes katalógusában. Szerk. Bacsoni Tamásné/. Ez az alapbázis azóta kb. évi 200 adattal bővül. Jelenleg hét doboz /kb. 5000 adat/ új cédulá-

zott anyag, valamint az új prominens szerzők 1973 óta füzetbe írt nyilvántartása vár egységes és szervezett feldolgozásra. Miklóssyné elmondta, hogy az alapnyilvántartás elkészítése óta az új szerzők adatainak regisztrálása nincs megszervezve. A címléírók készítenek ugyan figyelőcímet az új adatokról, ő maga a napisajtóban figyeli a tényeket, de munkakörileg és főleg szervezetenként nincs körülhatárolt és megnyugtatóan folyamatos feldolgozás. Jó lenne, ha új adatok felbukkanásakor a megtaláló egyenesen az adremához fordulhatna, és ott megfelelő példányszámban sokszorosítható lenne az új információ, az igénylők gondosan felmért szükséglete szerint. Ehhez azonban a bio-bibliográfiai feldolgozás központi szabályozására lenne szükség.

Hasonló gondok foglalkoztatják a Magyar Nemzeti Bibliográfia szerkesztőségében Lázárné Horák Máriát is. Mivel a címléírási feladatok közé tartozik a szerzők évszámainak feltüntetése is, itt különösen nagy feladatot jelent egy sokezer kartont tartalmazó nyilvántartás megszervezése. A munka 1975-ben, a gépesítéssel egyidejűleg kezdődött. A katalógus jelenleg 21 fiókban tartalmazza a szerzők nevét, évszámait, a kutatási területet és az adatok forrásait. Mindez az alapvető kézikönyvek, almanachok, névtárak feldolgozásával készül, és az anyagot összevetették a gépi adatbázis nyilvántartásával is. Itt is előtérbe került az a sok megoldatlan kérdés, amelyet az egységes nyilvántartás hiánya okoz. Nincs eldöntve ugyanis, mely forrásokat tekintsék alapvetőnek, nincs megoldva, hogy a könyvkiadók saját szerzőikről életrajzi adatszolgáltatást is nyújtsanak. A katalógus jelenlegi gondozója a nyilvántartás egységesítését ill. központosítását tartaná kívánatosnak, intézményi szinten szervezve meg a társintézményekkel, kiadókkal folytatandó információcserét.

Fentiekkel még korántsem merítettük ki a könyvtárunkban található életrajzi nyilvántartások ismertetését, hiszen tudunk az Új Könyvek szerkesztőségében lévő katalógusról, a folyóiratrepertórium női-név-katalógusáról, és mi is rendelkezünk kurrens szerzői névsorral, a magyar irodalomtudományi bibliográfia segédeszközeként. A megvalósítandó központi névnyilvántartás terve sem most fogalmazódott meg először, hiszen Sebestyén Géza 1974-ben a tudományos tájékoztatás feladatköréről írva többek között bio-bibliográfiai adattár létesítésére tett javaslatot /OSZK Híradó, 1974. 1-2./ Mostani problémafelvetésünkkel, és a nyomában remélhetőleg kibontakozó vitával is e régi terv megvalósulását kívánjuk szolgálni.

Lichtmann Tamás - Németh S. Katalin

TAJÉKOZÓDÁS

Hungarica-térképkutatás Szlovákiában

Könyvtárunk fontos feladatai között nagy jelentőségük van a hungarica-kutatásoknak. Ez a térképekre vonatkozóan is érvényes és időszerű.

Programunkat a 70-es évek közepén kezdtük összeállítani. Számbavettük - legjobb tudásunk és információink alapján - azokat az országokat, amelyekben jelentősebb számú hungarica-térképek találhatók, majd rangsoroltuk őket figyelembe véve a kutatás lehetőségeit is. Így került első helyre Szlovákia, ahol volt levéltárainak és könyvtárainak térkép-gyűjteményeiben számos bennünket érintő térképre számíthattunk.

A kutatás 1979-ben indult meg. Ebben az évben - kulturális csere-egyezmény keretében - 4 hétig voltam a Szlovák Kulturális Minisztérium vendége. Ebből 3 hetet Pozsonyban töltöttem, ahol az Állami Központi Levéltárban /Štátny ústredný archív ČSR/ és a Pozsony Városi Levéltárban /Archív hlavného mesta ČSR Bratislavy/ dolgoztam. Egy hétre átmentem Turócszentmártonba /Martin/ is, de az idő rövidsége miatt csak betekintést tudtam kapni a Matica Slovenskában, a szlovák kulturális élet történeti központjában lévő térképállományba. A kutatás folytatódott 1980-ban. Magam most csak 2 hétig tartózkodtam Pozsonyban, ahol a Városi Levéltárban folytattam a megkezdett munkámat, a Térképtár egy másik dolgozója, Plihal Katalin pedig szintén bekapcsolódott a kutatásba. Számára részben Pozsonyban, részben Nagyszombatban /Trnava/ nyílt lehetőség; ő a Területi Levéltárban /Štátny oblastný archív/, ill. az Állami Járási Levéltárban /Štátny okresný archív v Trnave/ kezdte meg a hungarica-térképek számbavételét. 1981-ben már az Egyetemi Könyvtár cserepartnereként tartózkodtam 15 napig Pozsonyban, változatlanul a Városi Levéltárban kutatva. Egy napra átmentem Modorba /Modra/ a Pozsonyvidéki Járási Levéltárba /Štátny okresný archív v Bratislave-vidiek/ - betekintés végett. Plihal Katalin ismét 2 hetet töltött kint; Szokolcán /Skalica/, Trencsénben /Trenčín/ és Nagybiccsén /Bytča/ dolgozott. A felsorolt levéltárakban szívélyes fogadtatásra találtunk és a kollégák készséggel nyújtottak segítséget a munkánkhoz.

A Központi Levéltárban 711 hungarica-térképre találtam, de közülük, természetesen, csak azokat regisztráltam, amelyek feltehetőleg nincsenek meg a mi gyűjteményünkben. Ezek zömükben 19. századi nyomtatott térképek voltak. A Kéziratos térképeket - egyedi voltak miatt - kivétel nélkül számbavettem. Ugyanitt található a Pálffy-család egykori levéltárának gazdag, főleg kéziratos térképanyaga is, amely azonban - restaurálás miatt - egyelőre hozzáférhetetlen volt.

A Pozsony Városi Levéltár térképanyaga igen számottevő. Három utam során sem tudtam itt a kutatásomat befejezni. Igen sok 18-19. századi, Pozsonyra és környékére vonatkozó olyan kéziratos térképre bukkantam, amelyek neves, a magyar kartográfia történetében jelentős szerepet játszó földmérő, mérnök, /Mikoviny, Frics, Tomka, Kiss, Karpe stb./ alkotásai. A három alkalommal itt összesen 1328 térképet néztem át.

A Matíca Slovenskában a térképekről, csupán ideiglenes cédulakatalógus áll a kutató rendelkezésére, de ez sem öleli fel az egész állományt. Más gyűjteményekben azonban, pl. Modorban vagy Nagybecsén a térképállomány rendezett és állapotuk a mi céljainknak is megfelelő.

A többi felkeresett levéltárban további 588 térképet néztünk át. Meg kell jegyeznünk, hogy sok helyen - különböző okok miatt /pl. idő hiánya/ - a munkánkat nem tudtuk befejezni.

Enlitétem, hogy a Központi Levéltárban lévő egykori Pálffy-gyűjtemény restaurálása most folyik. Módomban volt néhány restaurált darabot megtekinteni: kezelésük mintaszerű volt. A Központi Levéltár jövőre új épületbe költözik. Ezt megelőzően egész anyagukat fertőtlenítik. Ehhez a munkához komoly összegért az USA-ból szereztek be különleges berendezést.

Szlovákiai utjaink során meggyőződünk arról, hogy az ottani térképgyűjtemények hosszú évekre biztosítanak kutatási lehetőséget - Pozsonytól Kassáig - számos helységben. A rendkívül gazdag anyag feldolgozása időigényes és évenként néhányhetes kiküldetéssel nehezen oldható meg. Az oda- és visszautazással, a be- és kijelentkezéssel az ilyen kutató utaknál aránytalanul sok idő vész el. Ahhoz, hogy utjaink valóban eredményesek legyenek, egy-egy alkalommal legkevesebb 4 hetes kinttartózkodás lenne szükséges. Arról is meggyőződünk, hogy a magyar kartográfia történetének teljes megismeréséhez feltétlenül szükségünk van a szlovákiai térképgyűjtemények hungarica-anyagának felderítésére.

Dr. Patay Pálné

EXPOSITION D'ART NAÏF HONGROIS 17 FÉVRIER-15 MARS

Galerie de l'Hôtel de Ville,
10, av. Paul Doumer - 94110 ARCUEIL
Centre de Santé MAI POLITZER
Rue du 8 Mai 45 - 94110 ARCUEIL

Après l'exposition mondiale de BRUXELLES en 1958, la Hongrie connaît sa troisième vague d'Art Naïf, plus importante que celles du début du siècle et des années 30.

Les Artistes présentés dans cette exposition sont presque sans exception, des personnes âgées, dont beaucoup de femmes. C'est au moment de leur retraite, dans le silence de la solitude que la plupart d'entre eux se sont adonnés à la peinture et à la sculpture, laissant libre cours à leur besoin d'expression.

Ce phénomène social et artistique est considéré comme la continuation individuelle de l'Art Populaire.

Sans formation artistique, ces Artistes Naïfs établissent eux-mêmes les règles de leur peinture et de leur sculpture en faisant appel à leur spontanéité, leurs sentiments, leurs talents.

Le tableau de TERÉZ ORSÓS par exemple, intitulé « ENTERREMENT » termine une période de la vie de cette artiste. Elle enterre avec ses moyens sa meilleure amie qui a séduit son mari.

La toile de CZÉZÉNÉ, « L'AVOCAT EMPORTÉ PAR LE DIABLE », a été réalisée avec l'intention d'avoir une prise sur l'avocat qui l'avait trompé lors de l'achat d'une maison.

Des œuvres très diverses sont présentées dans cette exposition.

Un des groupes d'Artistes montre des affinités avec l'Art Populaire et l'Art des Enfants (POZSGAI, BÁCSKAINÉ, TÓKE, BOROSNÉ).

Une autre tendance se rattache à la réalité de la vie paysanne et de ses coutumes (GAJDOS, GYORI, SZÓROS...).

D'autres puisent essentiellement leur inspiration dans leur vie personnelle. Ainsi le monde de Jolán OLÁH a été marqué par le passé difficile du peuple tzigane.

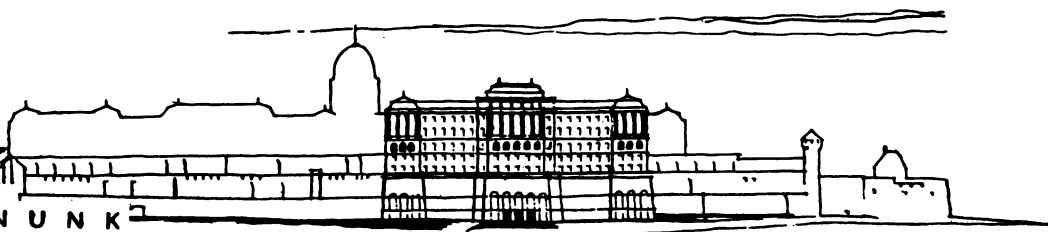
A travers la diversité de ces artistes, la ville de KECSKEMET nous envoie un bouquet de ce qui est considéré comme les « fleurs sauvages » des Beaux Arts Hongrois.

1981. 6-7. számunkban rövid interjút közöltünk Boros Lajosné Endresz Terézzel. Akkor rövid listát állítottunk össze addigi kiállításainak színhelyéről. Örömmel adjuk hírül, hogy a listánkat kibővíthetjük egy újabb névvel.

1982. február - március a franciaországi Arcueil-ben bemutatták a magyar naiv művészet mai képviselőit. A képek között Terike munkájával is találkozhattak az érdeklődők. Ezuton is szeretnénk gratulálni sikeréhez és további termékeny éveket kívánunk.

/OSZK Híradó szerk./

Épülő
ÚJ OTTHONUNK

Az OSZK Várbizottsága

1982. március 4-én és április 1-én ülést tartott. Döntöttek a még függőben lévő elhelyezési kérdésekről. A Könyvtár főigazgatója részére az ötödik szinten eredetileg is erre a célra kijelölt helyiséget kell berendezni. A főigazgatói helyiség mellett lévő háromablakos reprezentatív helyiség kizárólag tanácsterem céljaira szolgál majd.

Az Olvasószolgálat hivatali helyiségeinek funkcionális elrendezését a hetedik szint északi oldalán az I. Főosztály határozza meg.

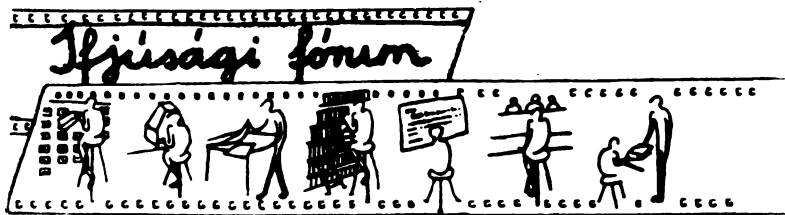
A mikrofilmállomány pozitív olvasótekerceinek szekrényeit a déli toronyraktár tizenegyedik szintjén kell elhelyezni.

A vári Restauráló laboratórium munkálatai haladnak ugyan, de az előirányzott március 31-i határidőre nem fejeződtek be. Jelentős esemény, hogy a laboratórium számára szükséges gépek a minisztérium hozzájárulása alapján beszerezhetők, a törökbálinti raktár pénzmaradványainak terhére. Lehetőség mutatkozik arra is, hogy ebből a Könyvtár további gépeket szerezzen be, és máris kérte a Minisztériumot, hogy engedélyezze két Ubix céduลาสok-szorosító és három Minolta gyorsmásológép beszerzését.

A Bizottság április 8-ra külön ülésre tűzte napirendre a várépületben elhelyezendő képzőművészeti alkotások kérdését. A probléma azért vált sürgőssé, mert már készülnek azok a nemes burkolatok, ahová a képzőművészeti alkotásokat el kell helyezni.

Értesítést kaptunk arról, hogy ez év novemberében az épület hetedik szintjén megrendezik az Orgtechnika kiállítását. A Könyvtár kérte a Minisztériumot, hogy a kiállítás lebontása után felszabaduló helyiségeket sürgősen bocsássák a Könyvtár rendelkezésére a szabadpolcos kézikönyvtár előrehaladott munkálatainak befejezése céljára.

Az OSZK Ifjúsági Bizottsága

1982. évben ezideig két alkalommal ülésezett, január 29-én és február 25-én. Az első ülésen összefoglaltuk az 1981. évi Ifjúsági Parlament tapasztalatait, megvitattuk az új Parlamenti Határozatokból ez évre eső feladatokat és kialakítottuk a Bizottság 1982. évi munkaprogramjának tervezetét. A második ülésen elfogadtuk a végleges munkaprogramot. E programnak megfelelően Heltai János előterjesztésében foglalkoztunk az 1982. évi bérrendezés során a fiatal munkatársak fizetési helyzetének javítási lehetőségével. Az IB lényegében magáévá tette a Szakszervezet által végzett vizsgálódás eredményeként kialakult álláspontot, amellyel a KISZ Vezetőség is egyetértett, nevezetesen, hogy a szakmunkás II-be sorolt dolgozók fizetése az OSZK-án belül és az országos bérvizonyokhoz képest is nagyon alacsony. Különösen jellemző ez az újonnan belépő ill. pályakezdő fiatalokra. Ennek alapján az IB az alábbi javaslatokat terjesztette az intézmény vezetői testülete elé:

A szakmunkás II.-be soroltak ez évben részesüljenek az átlagosnál magasabb bércorrekcióban, olyan módon, hogy az érintett területek vezetői külön összeggel rendelkezzenek a cél megvalósítására. Javasoljuk továbbá, hogy az idén újonnan belépő egyetemest végzetek kezdő fizetése száz forinttal magasabb legyen a tavalyinál. A fizikai dolgozók kezdő fizetésének emelésére ill. a szakmunkás tanulóknak az intézményhez kötődésének elősegítésére külön javaslatban visszatérünk. Egyetértett a bizottság továbbá azzal a javaslattal is, hogy az előző évekhez hasonlóan házon belül nyelvtanfolyam induljon a szomszéd népek nyelveinek jobb megismerése érdekében, most első alkalommal a szlovák nyelvből.

Nagy Zoltán s.k.
IB titkár

Zircz Péter s.k.
főigazgatóhelyettes
az IB elnöke

R: - Noha én is magyar szakon végeztem az egyetemet, igen keveset értek a nyelvjárás-
tatáshoz. Kérlek, magyarázd meg doktori értekezésed címét, mert, őszintén szólva, már
azt sem igen értem.

NK: - Disszertációm címe: A székely nyelvjárások hatása Tamási Áron nyelvére és stílusá-
ra. Gondolom a többes számot nem érted belőle. Ennek bővebb kifejtése túl messzire vezet-
ne; most csak annyit mondanék, hogy szándékosan használtam többes számot. "Székely nyelv-
járás" ugyanis, így egyes számban, nem létezik. Ez körülbelül olyan, mintha "magyar nyelv-
járás"-ról beszélénk általában, anélkül, hogy megkülönböztetnénk pl. a jellegzetes nyu-
gati, dunántúli, alföldi, palóc stb. nyelvjárást, amelyek eléggé eltérnek egymástól, kü-
lönösen hangtani szempontból. Románia magyarlakta területei közül a Székelyföldön is több,
különböző dialektust találunk, így pl. Tamási szűkebb hazájának, az egykori Udvarhely
megyének nyelvjárását. Munkám azonban nem kizárólag a nyelvjárás kutatás területére vonat-
kozik, sokkal inkább stilisztikai jellegű.

R: - Sztereotíp kérdés: Miért pont ezt a témát választottad?

NK: - A nyelvészet már egyetemista koromban érdekelt, ezért választottam szakdolgozatnak
is nyelvészeti témát, Tamási Áron tájiszavainak vizsgálatát. Ez az érdeklődés az egyetem
után is megmaradt. Tanáraink biztattak, hogy ne hagyjam abba a munkát, így kezdtem hozzá
a disszertáció megírásához.

R: - De miért éppen Tamási?

NK: - Közel áll hozzám. Különben is a XX. századi magyar irodalom egyik legkiemelkedőbb
prózaíró egyénisége. Kritikusai mindig elismerően szóltak nyelvének gazdagságáról, színes
és eleven fordulatairól. Szűkebb hazájának, a Székelyföldnek nyelvjárásaiból merített, de
ezeket az elemeket egyéni módon, művészién építette bele regényeibe, novelláiba. A beépi-
tés folyamatát szerettem volna tetten érni, amikor egy sajátos egyéni írói nyelvnek és
egy igen gazdag kifejező népnyelvnek a kapcsolatát kutattam.

R:-Csak a népnyelv volt hatással Tamási művészetére?

NK:-Nem. Tamásira - több kortársával együtt - nagy hatással volt az avantgarde. Számos
művében fedezhetjük fel az expresszionizmus és a szürrealizmus hatását, pl. első regényé-
ben, a ma már alig ismert Szüzmáriás királyfiban, korai novelláiban és a Jégtörő Mátyás
c. regényében. Az érdekes az, hogy az expresszionista és szürrealista stíluselemek szoro-
san összefonódnak a nyelvjárásokból és a népi képzeletvilágból származó elemekkel. Ez a
jelenség egyébként nem ismeretlen a világirodalomban sem. Gondoljunk pl. Garcia Lorcára
vagy Asturiasra!

R:-Hogy érzded, sikerült megoldani ezt a nehéz és sokrétű feladatot?

NK:-Nem vagyok magammal elégedett. Mikor a munkát elkezdtem, csak akkor láttam, mekkora
fába vágtam a fejszém. Nemcsak azért, mert hatalmas anyagot kellett átnézni, hanem
azért is, mert a romániai magyar nyelvjárás kutatás eddig még publikálatlan anyagába nem
tudtam betekinteni. Ezenkívül a hasonló jellegű stilisztikai irodalom sem túl gazdag.

Az ilyen irányú stilisztikai kutatás még gyerekcipőben jár. Így az anyaggyűjtésben és feldolgozásban nem támaszkodhattam kiforrott módszerekre, ezeket többé-kevésbé magamnak kellett kialakítanom, ami sok energiámba került. Maradt is jónéhány nyitott, alaposabb vizsgálatot igénylő kérdés, melyekkel a disszertáción túlmenően érdemes lesz még foglalkozni.

R: - Mikor szánod el magad a folytatásra?

NK: - Egyelőre félretettem a témát, de visszatérek majd a felvetett és meg nem oldott problémákhoz. Jelenlegi kutatómunkám inkább nyelvtörténeti jellegű. A magyar zenei terminológia kialakítására irányuló XVIII-XIX. századi kísérletek vizsgálatával foglalkozom. Ez elég hosszú időt igénylő, szerteágazó és igen szép feladat.

R:-A meglévő dolgozattal nincsenek más, további terveid?

NK:-Nincsenek azon kívül, amit az imént említettem: meg szeretném oldani a benne érintett, de kellőképpen fel nem tárt kérdéseket. Ez volt a célom akkor is, amikor a disszertációhoz hozzákezdtem. Azt szerettem volna feldolgozni, ami a szakdolgozatomba már nem fért bele. Akkor azt gondoltam, a disszertációba minden belefér majd, lezárhatom a témát. Ma már látom, hogy ez illúzió volt: a felvetett kérdések mindig újabbakat vetnek fel, új kutatásra ösztönöznek. Egyelőre azonban úgy érzem, hogy jelenleg nem tudnék a témában tovább lépni. Talán egy idő múlva, tudással és tapasztalatokkal gazdagodva, nagyobb távolságból visszatekintve, újra előveszem.

R:-Köszönöm szépen a beszélgetést.

Balogh Judit

Gróh Gáspár /Plakát és Kisnyomtatványtár/

Könyvtárunk fiatal munkatársainak változatos és aktív tudományos munkájáról a kutatónapon névsor is képet adhat. Itt találkoztunk a Kisnyomtatványtárban dolgozó Gróh Gáspár nevével, aki az OSZK legfrissebb doktori címének birtokosa. Vele beszélgetünk, hogy megismerkedjünk és megismertessük olvasóinkkal. Beszélgetésünket közös emlékek felidézésével kezdjük, hiszen mindketten a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemre jártunk, igaz, öt évnyi eltéréssel.

- Hogyan változott az egyetem légköre, milyen volt a hetvenes évek közepén egyetemistának lenni Debrecenben?

- 1972-ben kezdtem meg egyetemi tanulmányaimat, magyar-történelem szakon. Ugy érzem, átmeneti időszakban jártam oda, mert bizony elég jellegtelen, álmos volt a légkör, elsősorban a hallgatók miatt. Kevés volt az olyan oktató is, akihez szívesen tanítványul szegődhetett volna az ember. Így kicsit gazdátlanok éreztük magunkat. Azóta viszont beérett

egy új oktatógárda. Közöttük ismét vannak, akikhez lehet úgy igazodni, mint korábban pl. Barta Jánoshoz.

- Hogyan alakult ki érdeklődésed? Egyetemi oktatóid közül kiket tartasz mestereidnek?

- Kezdetből az irodalom és a történelem kapcsolódása, ez a jellegzetes kelet-európai sajátosság izgatott. Így ütköztem Szabó Dezsőbe, s voltaképpen az első találkozás óta vele birkózom. Az elsodort faluról először csak egy szemináriumi dolgozatot írtam. Ezt kibővítve az 1977-es pécsi TDK-n különdíjat nyertem. Ezek után - bár Tamásiból akartam írni - a szakdolgozatom is ebből fejlődött ki. A Szabó Dezső-életmű azonban továbbra sem eresztett; disszertációm témája sem lehetett más. Munkámat Tamás Attila professzor irányításával végeztem, de nagyon sokat köszönhetek Görömbei Andrásnak is. Dolgozatomban Szabó Dezső hatását vizsgáltam Móricz, Németh László és Tamási Áron műveiben. Anyagomat elsősorban az epikára építettem, de természetesen a szerzők tanulmányait, esszéit, publicisztikáját sem hagyhattam figyelmen kívül.

- A Szabó Dezső-kérdés máig viták középpontjában áll. Te hogyan foglalsz állást ebben a kérdésben?

- A két világháború közötti irodalom egyik legfontosabb fejezete a népi írók mozgalma, melyről sokat írtak már, de pontos föltárásához csak az utóbbi években alakult ki a megfelelő légkör. Ugy érzem, hogy e kor megismerésében, tendenciáinak valós értékelésében a történészek előbbre tartanak, mint az irodalomtudomány. Ránki György, Berend T. Iván, Lackó Miklós és mások eredményeit mielőbb föl kell használni és be kell építeni az irodalomtörténeti kutatásokba. Bár dolgozatom irodalmi kérdésekkel foglalkozik, nem tartom elegendőnek az esztétikai megközelítést. A korszak irodalmát a maga komplex összefüggéseiben, minél több oldalról szeretném megvizsgálni. A műalkotást történelmi produktumként szemlélem, és elsősorban gondolati és társadalmi tartalmát szeretném megfejteni.

- Módosul-e értelmezésed alapján a tudományos és közgondolkodásban élő Szabó Dezső-kép? Érzel-e valami újat disszertációdban, olyat, amit más még nem mondott ki előtted?

- Ha ilyet nem éreznék, azt hiszem, nem írtam volna meg! Szeretnék elemzéseimmel valamit csökkenteni a Szabó Dezső körül máig ható és részben újra termelődő, egymással élesen szembenálló mitosz-rendszerek befolyásán. Elavultnak és tarthatatlannak tartom az egyoldalú ítéleteket, így azt is, mely szerint Szabó Dezső a "jobboldali radikalizmus írója", aki mintegy megtestesítője a magyar fasizmus ideológiájának. Szabó Dezső ellentmondásos személyiség, hatása, kapcsolatai jobb és baloldalon egyaránt voltak. Radikalizmusa azonban az 1919-1920 körüli tragikus jobbra tolódás szakaszától eltekintve - mely azonban nem lehet az életmű egészének értékelését meghatározó kiindulópont -, a progresszív törekvések vonzásában alakult ki, és később is, a Horthy-rendszer kiméretlen bírálataiban ez az orientáció a döntő.

- Olvasható-e valahol disszertációd vagy egyes részei?

- A Kikötő című debreceni antológiában jelent meg "A végletes ellentmondások írója" címmel egy rövidebb írásom, s hamarosan a Literaturában is várható egy másik.

- Más publikációid?

- Több recenziót írtam az Alföldben és a Tiszatájban.

- Milyen munkát végzel a könyvtárban, hogy érzed magad?

- A Kisnyomtatványtárban rölapokkal, plakátokkal, aprónyomtatványokkal dolgozom. Bár munkám jelentős része kétségkívül mechanikus, mégis igyekszem belőle hasznosítható ismereteket is leszűrni. A nyomtatványok hatalmas tömegét áttekintve az ember olyan képet kaphat egy korról, amely a szokásos információhordozók - könyvek, hírlapok stb. - alapján nem lehetséges. Az így kibontakozó kép életszerűbb, plasztikusabb, mint amelyik bármilyen más anyagból kirajzolódna. Még egy dolgot szeretnék itt elmondani. Nagyon hasznos dolognak tartom a kutatónapok nagyvonalú előlegezését a könyvtárban dolgozó fiatalok részére disszertációjuk megírásához. Ezért én is őszinte köszönettel tartozom, mert enélkül nem tudtam volna megírni a dolgozatomat.

- Köszönjük a beszélgetést, és további sok sikert kívánunk!

Riporter: L. T.

Tanulmányi kirándulás III.

A restaurátoroknak a helsinki nemzeti levéltár restaurálóműhelye jelentette a szakmai élményt. Leningrádban a Szaltikov-Scsedrin Könyvtár restaurálóműhelyét nem láthattuk, mert a könyvtár épületén kívül elhelyezkedő műhelyek meglátogatására nem volt időnk. A helsinki Egyetemi Könyvtárban folyó restauráló munkáról is kevés benyomást szerezhettünk; ott jártunkkor éppen senki sem dolgozott a két kis alagsori helyiségben. Vegyifülke hiányában kémiai kezeléseket csak mérsékelten tudnak végezni, főleg egyszerűbb kézi papírvisszajavítást folytatnak. Nagyon szívesen mutatták meg a szép könyvtári kötésű könyveket, amelyek külső könyvkötőknél, a legjobb anyagokkal, szakértelemről tanuskodó gondos munkával készülnek.

Helsinki idegenvezetőnk, Éva Poikonen ajánlotta, hogy keressük föl a levéltárat is. Telefonált az érdekünkben, s így lehetővé vált, hogy a rövid két napba ezt is becsufoljuk. Nem bántuk meg, akik rászántunk egy órát. A nemzeti levéltár régi épületéhez néhány éve építettek egy új szárnyat, amelynek felső, nagyon világos részén helyezkedik el - teljes hosszában ablakkal, nagyon jó természetes világítással - a két nagyobb és egy kisebb helyiségből álló restaurálóműhely. Az ablakok közelében szebbnél szebb zöld növények, tágasság, világosság és nagyon barátságos restaurátor-kollégák teremtettek azonnal kellemes hangulatot, felszabadult légkört. Kisérőnk a levéltár egyik vezető munkatársa volt, de az angol restaurálási szaknyelvet nem ismervén, nem értette meg azokat a kérdéseket, amelyek az éppen nem látható munkákra, módszerekre vonatkoztak /a műhelyben dolgozó vegyész sajnos nem volt ott/. A legérdekesebb számunkra az volt, hogy minden restaurátornak /hatan lehetnek/ a munkaasztalán kívül saját kis áztatómedencéje /kerekes állványon/, prése és átvilágítható tetejű /szintén gördithető/ asztala van. Gépi módszerként a laminálást fog-

ják alkalmazni, polietilénnel és japánpapírral /egy angol gyártmányu laminátoruk már van, az anyagokat még várták/. Egyelőre nagyon szellemes módon kézi kasirozást végeznek, átvilágítható asztalon, polietilén fóliával forgatva a nedves lapot, japánpapírral pótolva a hiányokat és metilcellulózzal vékony japán papírt ragasztva az iratlap két oldalára. A pótlások kiszabását villámgyorsan, könnyedén tudják végezni egy alkohol-víz keverékkel töltött tuskihuzóval/ a tuskihuzóval az átvilágítható asztalon pontosan kirajzolható a szükséges pótlás széle, a vizes alkohol fellazítja a rostokat, így könnyen letéphető a felesleges papír/. Ezt a módszert Könyvrestauráló Laboratóriumunk átvette, és sikeresen alkalmazza.

A tervrajzokat vastagabb japánpapírra kasirozzák föl, a japánpapírt átmenetileg egy asztalra feszített nylon-anyagra huzzák föl, így nem szükséges kasirozó táblát használni.

A kötések készítéséhez jó minőségű könyvkötőbőrökkel és náluk, kézzel festett borítópapírokkal rendelkeznek. Pergamen-restaurálást nemigen végeznek; gyűjteményükben kevés a pergamen, inkább a nemzeti könyvtár őrzi a pergamenre írott emlékeket.

Az alkalmazott vegyi eljárásokról sajnos semmit sem tudtunk meg, látogatásunk azonban így is érdekes és hasznos volt.

K. B.

MULTUNK ÖRÖKSÉGÜNK

Miről írt a Híradó 25 évvel ezelőtt?

ÜNNEPÉLYESEN MI IS CSATLAKOZUNK

Mi sem maradhatunk ki a nemes versenyből. A gyermekujszágok, ifjusági lapok, képes hetilapok példáját követve ünnepélyesen csatlakozunk a nemzeti képregény-láncreakcióhoz. Emel fõvel mondhatjuk, hogy megelőztük ezzel az összes magyar szakfolyóiratokat. De sür-

get az idő, tekintélyes laptársaink is ébredeznek már. Ugy tudjuk, hogy a Filozófiatörténeti Szemle szerződést kötött a népszerű képregény-szerzőpárral Platon dialógusainak és a Tiszta ész kritikájának comics feldolgozására.

A mi kis képregényünk, amelynek közlését mai számunkkal megkezdjük, a Könyvtártudományi és Módszertani Központban készült, s célja nem csupán a szórakoztatás, hanem egyszersmind a képregényalkotás módszereinek szemléltetése. Az így megadott minta szerint bárki készíthet képregényt.

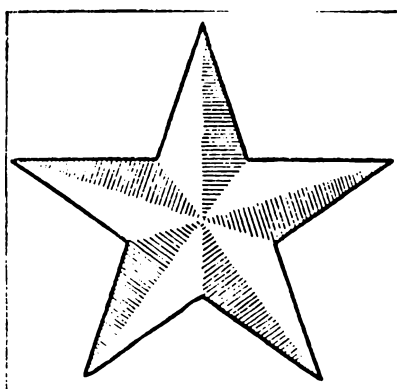
Most pedig bemutatjuk az uttörő művet:

Kiadja az ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR MSZMP SZERVEZETE ÉS SZAKSZERVEZETI BIZOTTSÁGA. Megjelenik havonként. Felelős kiadó: HORVÁTH VIKTOR. Szerkesztőbizottság: BÁNLAKY ÉVA, BORSA GEDEON, CSAPODI CSABÁNÉ, GOMBOCZ ISTVÁN, HORVÁTH VIKTOR (szerkesztő), PAPP ISTVÁN. Országos Széchényi Könyvtár, Budapest VIII. Múzeum 3. házi soksz. Lapzárta: 1962. nov. 17. Megjelenik 400 példányban. Nyt. sz. 288/1962.

KÖNYVTÁRUNK ÉLETERŐL

A pártalapszervezet 1982. február 22-i taggyűlése egyhangúlag elfogadta az 1982. évi munkatervet.

MSZMP OSZK-alapszervezetének 1982. évi munkaterve

Vezetőségi ülések

- az I. félév folyamán Ferenczy Endréné és Fügedi Péterné főosztályvezetők beszámoltatása a könyvek és folyóiratok Integrált feldolgozásáról
- az év folyamán: minősítések /a hatáskör szerint/

- január: - a pártszervezet 1982. évi munkaterve
- a KISZ-vezetőség beszámolója és vezetőségválasztás
- február: - az OSZK és a KMK beszámolója /1981/ és munkaterve /1982/, a pártcsoportbizalmiakkal kibővített ülése/ek/
- a KISZ-munka programja
- pártcsoportbizalmiak beszámoltatása /I. főo. és KMK/
- március: - a helyi pártszemináriumok munkája, a prog.-kal kibőv. ülés
- a pártszervezet hatásköri listája, munkastilusa, munkamódszere
- a pártszervezet feladatai a vári felkészülés elősegítésére
- a pártszervezet 1980-82. I. negyedév között hozott határozatainak végrehajtása
- április: - tagfelvétel
- május: - az ötnapos munkahétre való áttérés tapasztalatai
/munkafegyelem, szolgáltatások, dolgozói problémák/, bizottsági jelentés
- június: - az OSZK és KMK ideiglenes szervezeti és működési szabályzata
- az OSZK és KMK káderfejlesztési és nyugdíjazási terve /1982-1985/
- középtávu MLEE-i beiskolázási terv összeállítása
- július: - az 1982-83. évi pártoktatás előkészítése

- szeptember: - pártcsoporthizalmiak /II. fő. és GI/ beszámoltatása
 - Ifjusági kérdések: a KISZ-munka helyzete, az Ifjusági Biz. tevékenysége, az ifjusági parlament utáni tennivalók végrehajtása
- október: - tagfelvétel
 - az OSZK és KMK kiadványi tevékenysége
 - az 1982. évi intézményi szervezeti változások tapasztalatai
- november: - a szakszervezeti munka helyzete, az SZB kommunistáival kibővített ülés
 - az 1982. évi kádertevékenység értékelése /minősítések is/
 - a pártvezetőség 1982. évi beszámolója
- december: - pártszervezeti élet kérdései, tennivalók
 - a vári felkészülés helyzete, 1983. évi tennivalók

Taggyűlések

- február: - az alapszervezet 1982. évi munkaterve
 - jelölőbizottság választása /a vezetőség kibővítése érdekében/
 - a KISZ-munka programja
- március: - az OSZK és a KMK beszámolójának /1981/ és munkatervének /1982/ fontosabb kérdései
 - a vezetőség kibővítése
- április: - pártszervezet 1980-1982. I. negyedév között hozott határozatainak végrehajtása
 - a pártszervezet feladatai a vári felkészülés elősegítésére
 - a pártszervezet hatásköri listája, munkastílusa és -módszere
- május: - az OSZK a váriban: a/ szolgáltatási rendszer /olvasószolgálati és tájékoztatói koncepció/, b/ az "F"-épület /elhelyezés, közlekedés, berendezés stb./
- június: - pártépités
 - az OSZK és a KMK ideiglenes szervezeti és működési szabályzatának fontosabb kérdései
 - az ötnapos munkahétre való áttérés tapasztalatai
- szeptember
 /október/: - a pártoktatási év beindítása
 - az állományvédelem helyzete, feladatai
 - tagfelvétel
- november: - az OSZK és a KMK kiadványi tevékenysége
 - tájékoztató a szakszervezet működéséről
- december: - 1982. évi beszámoló a pártszervezet tevékenységéről

Szabad pártnapok

- március: időszerű külpolitikai kérdések
- április: időszerű gazdaságpolitikai kérdések
- szeptember: időszerű művelődéspolitikai kérdések
- október: időszerű külpolitikai kérdések
- november: időszerű ideológiai kérdések

Az 1982. március 22-ei taggyűlésen a jelenlévők egyperces néma felállással adóztak elhunyt elvtársuk, dr. Jóboru Magda főigazgató emlékének.

A gyűlés napirendjén szerepelt a vezetőség kibővítése két taggal. A jelölőbizottság - elnök: Juhász Lászlóné, tagjai Illy Lászlóné, Inotai István, Nagy Zoltán és Vadász Ferencné - javaslata alapján a tagság vezetőségi tagokká választotta Gerő Zsoltnét és Vajda Gábort.

Az OSZK Szakszervezeti Bizottságának beszámolója az 1981. évi munkáról, valamint az 1982. év feladatairól

Az 1981-es év bővelkedett tennivalókban. Feladataink, munkánk egy része még az 1980-as esztendő örökségeként jelentkezett, de akadt bőven új feladat is. A könyvtár kérdéseivel foglalkozó 1980-as miniszterhelyettesi értekezlet és minisztériumi célvizsgálat megállapításai nyomán időszerevé vált az intézmény szervezetének és munkaszervezésének továbbfejlesztése. A javaslatok kidolgozására alakult bizottság munkájában résztvettek a társadalmi szervek vezetői is. Közös munka eredménye az a jelentés, amely már az első félév végén a főigazgató elé került, és még májusban foglalkozott vele a főbizalmiakkal kibővített SZB. A táv-

lati megoldásokat is tartalmazó "Javaslat az OSZK szervezetének módosítására" c. előterjesztés azonban csak december 8-án került vezetői tanácsi döntésre.

A Bizalmi Testület informatív jellegű tájékoztatása után a Vezetői Tanács állásfoglalása alapján készült el az alternatív megoldásokat is tartalmazó felterjesztés a Művelődési Minisztérium könyvtári osztálya részére.

A Művelődési Minisztérium 1982. január 12-i levele azonban - amellet, hogy néhány kérdésben döntött -, bizonyítja, hogy 1982-ben még nem kerül le a napirendről a szervezeti átalakítás.

Az OSZK Szervezeti és Működési Szabályzatának kidolgozására alakult munkabizottság - tekintettel az 1982-re áttolódott átszervezésre - 1981 közepe óta nem működött. E szabályzat elkészítése tehát az 1982-es esztendőnek lesz a feladata.

Az új káderfejlesztési terv is szorosan összefügg az OSZK szervezeti és munkaszervezési korszerűsödésével. Kidolgozása folyamatban van ugyan, de megtárgyalására, véglegesítésére az új szervezet megnyugtató módon történő rendezésével egyidőben kerülhet sor.

1981-ben készült el az 1981-85-re szóló módosított Munkaügyi Szabályzat. A Bizalmi Testületi ülésen elhangzott kifogások, javaslatok értelmében véglegesített szöveget tartalmazza az a szabályzat, amely 1981 decemberében ismét módosításra került az ötnapos munkahét bevezetésével kapcsolatosan. 1982-ben az új Munkavédelmi Szabályzat, valamint a megváltozott szabadságrendelkezések értelmében ismét várható bizonyos módosítás.

Bér- és munkaügyi, valamint érdekvédelmi felelősünk részt vett a könyvtár bérhelyzetének vizsgálatában, valamint az erről készült jelentés összeállításában. A jelentésben foglalt észrevételek, javaslatok ismertetésére és megvitatására számos fórumon sor került. A Bizalmi Testület is megtárgyalta és jóváhagyta. Az 1981. évi bércorrekció intézményi végrehajtása és az irányelvek kialakítása már a bérvizsgálati előterjesztés figyelembevételével történt meg. Kiemelt feladatpontként szerepelt 1981 végére az 1982-es bérrendezés szempontjainak kidolgozása is. Bér- és munkaügyi felelősünk vezetésével alakult bizottságban résztvettek a főbizalmiak, valamennyi ülésükre a bizalmiakkal való előzetes konzultációkon készültek fel. A kialakított bércorrekciós szempontokat valamennyi bizalmi-csoport megismerte, véleményezhette, és csak ezután került elfogadásra. Miután a pártszervezet, a KISZ és az Ifjúsági Bizottság is foglalkozott a szakszervezeti előterjesztéssel, az intézmény vezetősége is úgy határozott, hogy az 1982. évi bérrendezéshez utmutatóul szolgálhat.

Ifjúsági felelősünk és érdekvédelmi felelősünk aktívan részt vállalt az Ifjúsági

Parlament előkészítésében. Az Ifjúsági Parlamentet előzte meg, de némiképpen összefüggött vele a fiatalok, főleg a fiatal, munkába lépő diplomások bérhelyzetének orvoslása. Az alapbér magasabb lett: 3100-3200 Ft /tanulmányi eredménytől függően/; ez azonban bérfeszültséget okozott a pár éve itt dolgozó és az ujonnan belépett diplomások között. Ezért a 3-10 éves szolgálattal rendelkezők bérhelyzetének megvizsgálása után - a szakmai vezető véleményének, javaslatainak alapján - ők rendkívüli béremelésben részesültek. Az Ifjúsági Parlamenten megfogalmazott és elfogadott intézkedési tervet a Szakszervezeti Bizottság 1982. januári ülésén megtárgyalta és kiemelte a reá is tartozó feladatokat: fiatalok bérfejlesztése, vári szociális problémák, lakáshelyzet-tetőtérbeépítés, káderutánpótlás, sportkör stb.

A vári építkezés átmeneti megtorpanása miatt úgy tűnt, hogy a Várbizottság munkája is megtorpan. A helyzet gyökeres megváltozása miatt azonban ismét felkerült a kiemelt feladatok közé vári épületünk szociális ellátottságának vizsgálata, figyelemmel kísérése, folyamatos határidővel. A gyökeres változást két dolog indokolja: 1/ 1981 októbere óta ismét dolgoznak a lengyel vendégmunkások a Várban; 2/ az Állami Tervbizottság 1981. decemberi ülésén foglalkozott a Budavári Palota rekonstrukciójával. Az itt hozott döntés értelmében az OSZK vári épületét 1983. december 31-ig be kell fejezni.

Szervezeti életünket is megnehezítette az intézmény szervezeti életének átalakulása. Főbizalmiakból és főbizalmihelyettesekből 1982-re szám szerint sok lett és szeszélyes eloszlásban. Ami viszont nem a szervezeti változással függ össze: agit.-prop. felelősünk gyakorlatilag fél éve nincs. Ez a helyzet rányomta bélyegét képzési-továbbképzési tervünkre; magyarul: ezt a tervpontot nem teljesítettük.

A kulturális munkára áttérve elmondhatjuk, hogy a múlt évben jól beindult színház-szervezésünk rendben működött. Opera- és hangversenyszervezésünk is újjáalakult. A szak-szervezeti könyvtár egész évben rendben működött. 173 beiratkozott olvasóból kb. 100 rendszeresen kölcsönzött. Az évi forgalom 1981-ben 1000 olvasó és 2500 kötet volt. A selejtezett könyveket átadtuk a Pécsi Nevelési Központnak 34.129 Ft értékben. Jelenleg a Rosenberg hp. utcai részlegnél 260 kötetből álló letéti könyvtár van, amelynek anyagát időnként cseréljük. Az énekkar a múlt évben 6 nyilvános szereplést tartott és készségesen vettek részt állami ünnepeink műsoraiban, nyugdíjasaink találkozóján.

A nyugdíjas-találkozót szeptember 25-én rendeztük; 64 nyugdíjasunk jött el. Meleg hangulatú, kellemes légkörű találkozó volt, ahol saját bevallásuk szerint igen jól érezték magukat és szívesen vennék, ha sűrűbben teremtenék lehetőséget számukra az ilyen összejövetelekre. Anyagi lehetőségeink nem engedik meg, hogy 1982-ben ismét rendezzünk találkozót, mert ebben az évben névadó-ünnepséget szeretnénk szervezni.

A turista szakosztályunk 13 turát szervezett, 82 résztvevővel. /Ebből egy 3 napos balatonfelvidéki túra volt/. A Közalkalmazottak Szakszervezete rendezésében egy 2 napos turán vettünk részt, amelynek programja Szekszárd és környékének megtekintése volt, 9 fő részvételével. 35 munkatársunk élvezhette a sikeres Szovjetunió-Finnország utazást, melyet a KISZ-szervezettel közösen szerveztünk.

A fotolaboratóriumot kb. 10 munkatársunk használja rendszeresen. Elsősorban az ő részvételükre számítva rendezünk 1982-ben fotokiállítását a KISZ-szel közösen.

A bélyeggyűjtők találkozójának megszervezését is tervbe vettük. A 49 taggal működő szakkör számára ez mindenképpen kívánatosnak és hasznosnak ígérkezik.

Decemberben, Mikulás-ünnepségünkön hivatásos színészek működtek közre, a gyerekek és szüleik egyaránt elégedettek voltak.

1981 elején a Közalkalmazottak Szakszervezete munkavédelmi főfelügyelője, valamint az Ügyészség képviselője vizsgálta az OSZK munkavédelmi helyzetét és viszonylag megfelelőnek találta a súlyos helyhiánnyal küszködő intézmény munkavédelmi viszonyait, de felhívta a figyelmet olyan hibákra, amelyeket sürgősen ki kell küszöbölni. Az SZB munkavédelmi felelőse részt vett és segítséget nyújtott a bizottság munkájában. Az ügyészségi vizsgálat utasítása értelmében a Munkavédelmi Szabályzatot 1982 évben el kell készíteni. Az intézmény elkészítette a tervezetet, jelenleg a szakszervezeti munkavédelmi felelős, a bizalmiak és főbizalmiak véleményét várjuk. Az igen kevés, többnyire közlekedés közben történt balesetről a jegyzőkönyv elkészült, a dolgozók mindegyike megkapta a betegállomány idejére járó 100 %-os táppénzt. A balesetekkel kapcsolatos egyéb költségeket a könyvtár fedezte, bejelentés vagy panasz ezzel kapcsolatban nem érkezett.

Az SZB munkavédelmi felelőse feladatán túl részt vett az 1981. évben szervezett fői üdülés előkészítési munkálataiban, és folyamatosan részt vesz az OSZK Híradó és a Kis Híradó műszaki szerkesztési és előkészítési munkálataiban.

Az SZB 1981. évi gazdálkodásáról a Bizalmi Testület decemberi ülésén gazdasági felelősünk tájékoztatót adott, írásban pedig a Kis Híradó/1981/10. számában/ olvasható.

A Bizalmi Testület decemberi ülésén az MNB Szerkesztőségének bizalmija kezdeményezte az OSZK kis-nyugdíjasainak rendszeres támogatását. Az SZB foglalkozott az indítvánnyal és a pártszervezet támogatását is megnyerve 1982-es tervünkben kiemelt feladatként szerepel a felmérés elkészítése, valamint a támogatás módozatainak kidolgozása.

Egész évi munkánk, törekvéseink természetesen nem elszigetelten folynak. Kapcsolataink vagy adódnak vagy ki kell őket építenünk. Szerencsére a könyvtár vezetői, a főigazgató és helyettesei, valamint a gazdasági igazgató minden esetben készséggel fogadja el az SZB titkárt partneréül; a hetenként összeülő vezetői értekezlet demokratikus légkörű, a társadalmi szervek vezetői mindenkor véleményt nyilváníthatnak.

A KISZ-szervezettel is igen jó a kapcsolatunk, fiatalos lendületükre továbbra is számítunk.

A pártszervezet képviselője rendszeresen részt vesz az SZB üléseken, figyelemmel kíséri munkánkat. A jövőben több kezdeményezést, közösen megoldandó feladatokat várunk a pártszervezettől.

Susánszky Zoltánné

A Társadalombiztosítási Tanács /TT/
1981. évi munkájáról

NOTA BENE!

A TT - mint az SZB szociálpolitikai problémák megoldásával foglalkozó munkabizottsága - minden hónap 20-ig tartja meg ülését, amelyen a reszortfelelősökhöz /segélyezési, üdültetési, munkásellátási, nyugdíjelőkészítő/ a folyó hó 15-ig eljuttatott kérdésekben dönt. Ha szükségesnek látja, üléseire - véleményezési/tanácskozási joggal meghívja a főbizalmikat is. Az üléseken rendszeresen részt vesz az SZB elnöke vagy az SZB titkára.

SEGÉLYEZÉS

A segélyezés összege két alapból képződik: szakszervezeti tagdíjakból és a munkáltatói segélyalapból. Az alapszervek a tagdíjbevételek 16-18 százalékát fordíthatják segélyezésre tehát nem közömbös, milyen a tagdíjmorál, az adott szakszervezeti alapszerveknél. A költségvetési szerveknél az éves átlagos állományi létszám alapján 5 Ft/hó. Mindkét segélyke-rettel a szakszervezet gazdálkodik.

A segélyek fajtái:

- 1/ Intézményes a/ szülési, b/ temetési
- 2/ Rendkívüli

Ez utóbbi címén segélyezzük az alacsony keresetűeket, az egyedülállókat, a GYES-en lévőket, a nagycsaládosokat, a nyugdíjasokat; rendkívüli segélyt adunk egyéb esetekben /pl. üzemi baleset, hosszan tartó - 2-3 hónapos - betegállomány, beiskolázás, elemi kár stb./. A segély odaitélésének - az indokoltságon túl - alapfeltétele az egyéves folyamatos szakszervezeti tagság, rendszeresen fizetett szakszervezeti tagdíj /vagyis tagdíjmaradása a dolgozónak nem lehet/. Ha a feltételek fennállnak, akkor a szülési és a temetési segély a szakszervezeti tagnak jár, a rendkívüli segély a szakszervezeti tagnak adható. /A szülési és temetési segély a szüléstől, illetve a temetéstől számítva 180 napig igényelhető/.

A szakszervezeti segélyek összege: a/ szülési segély gyermekenként 400 Ft, b/ temetési segély 800 Ft, c/ rendkívüli segélyként adható 500-1500 Ft.

Rendkívüli segély különösen indokolt esetben többször is adható, de egy évben a 4000 Ft-ot nem haladhatja meg.

Szakszervezeti alapszervünk 1981-ben 101 000 Ft-tal gazdálkodott, ebből összesen 155 dolgozó részére 17.600 Ft-ot fizetett ki intézményes; 83 400 Ft-ot rendkívüli segély címén. Már hagyománya van a nőnapj segélyezésnek /erre szakszervezeti költségvetésünk külön összeget biztosít/, és kezd hagyománnyá válni a beiskolázási segélyezés /1981-ben 22 tagnak nyújtottunk ilyen címen segítséget/. Szeretnénk hagyománnyá fejleszteni kisnyugdíjasaink támogatását; már 1981-ben is nagy figyelmet fordítottunk segélyezésükre /26 fő mintegy 22 000 Ft értékben kapott ilyen címen rendkívüli segélyt/, 1982-ben pedig a TT kiemelt feladata lesz a velük való rendszeres törődés megszervezése.

ÜDÜLTETÉS

Az emberről való gondoskodás szervezett formáját, a munkaképesség megőrzésének e módját, a szabad idő kulturált felhasználásának ezt az eszközt csak mérsékelten, nagyon szerény keretek között tudjuk dolgozóinknak biztosítani, mivel intézményünknek nincs saját üdülője. 1981-ben - hasonlóan az előző évekhez - a következő lehetőségekkel élhattünk:

- 1/ SZOT beutalók /üdülés/hajót családok, házaspárok, gyerekek, fiatalok, egyedülállók részére/: 34 /ebből 5 beutalóra nem volt igény; 4-et sikerült más intézménynek átadni, 1 db "leírását" kérelmeztük, - megtörténtéig értéke a szakszervezeti költségvetést terheli/.
- 2/ Önköltséges üdülési lehetőség a Művelődési Minisztérium üdülőiben: 20 /tulajdonosainak névsorát l. a TT 1981. I. félévi jelentésében, OSZK Híradó 1981/8. 172. p./.
- 3/ Családos üdülési lehetőség bérelt házban Balatonfüzfőn: 26 /résztevők névsorát l. a Kis Híradó 1981/5. számában, 3. p./.

Összesen tehát 80 lehetőséggel gazdálkodhattunk, amivel dolgozóink 1/7-e élhetett.

Az első félévi SZOT beutalók tulajdonosait l. a TT 1981. I. félévi jelentésében: OSZK Híradó 1981/8. 172. p.

A második félévi SZOT beutalókat a következők kapták:

Deutsch Dávid /Hévíz/, Ecsedi Judit /Kőszeg/, Ecsedi Márton /Tóalmás/, Sándor Borbála /Kőszeg/, Bán Katalin /Velencei üd.telep/, Kausay Tiborné /Szántód/, Samkó Judit /Parádfürdő/, Mürschberger Ferenc /Röjtökmuzsaj/, Rosta Lajosné /B.földvár/, Balassa Jenőné /Leányfalu/, Bókay Béláné /Al-Dunai hajót/, Kalácska József /Al-Dunai hajót/, Révay Rita /Siófok/, Szabó János /Bp. Szab.hegy/, Jánka Józsefné /Hévíz/, Rádonyi Kálmánné /Mátraháza/, Schneller Károly /B.földvár/, Bécs Elemérné nyd. /B.füred/.

MUNKÁSELLÁTÁS

A második félév e tekintetben a balatonfüzfői bérelt "üdülő" felszerelése, ellenőrzése és üzemeltetése kapcsán jelentett gondot, továbbá a zirci kutatószobák felújításával kapcsolatos teendőket kellett ugy lebonyolítani, hogy 1982-től megindulhasson a munka, és mód nyíljon a kutatószobák szabad kapacitásának felhasználására pihenés céljára. A munkás-ellátási feladatokhoz hozzáfogtak a szakszervezeti vagy nyilvántartásának rendezéséhez, továbbá sikeresen vettek részt az őszi nyugdíjas találkozó lebonyolításában:

NYUGDIJ-ELŐKÉSZÍTÉS

Az illetékes reszortfelelős az év folyamán 13 dolgozó szolgálati idő-megállapítását készítette el, és 23 dolgozó nyugdíjazási anyagát állította össze.

A Társadalombiztosítási Tanács

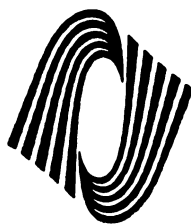
Az OSZK Szakszervezeti Bizottságának 1982. évi munkaterve

Kiemelt feladatok

1. A Gazdasági Igazgatóság által elkészített Munkavédelmi Szabályzat megvizsgálása a bizalmiak és főbizalmiak bevonásával, a végleges Szabályzat elkészítése.
Határidő: március
Felelős: munkavédelmi felelős
2. Részvétel az 1982. évi bérrendezés kapcsán folytatandó vizsgálódásban, a tapasztalatok összegezése.
Határidő: március
Felelős: bér- és munkaügyi, érdekvédelmi
3. Káderfejlesztési és káderutánpótlási terv előkészítési munkálataiban való részvétel, a fiatal munkatársak minősítésének kérdéseiben való tájékozódás biztosítása.
Határidő: március
Felelős: érdekvédelmi, ifjúsági

4. Raktárosok és fiatal szakmunkások beilleszkedése a könyvtár kollektívájába, részvételük, továbbtanulási-fejlődési lehetőségeik/igényeik stb.
Határidő: április
Felelős: ifjúsági + KISZ
5. "Bélyeges"-találkozó.
Határidő: május
Felelős: kultur- és sport
6. Nyugdíjasaink helyzetének felmérése, a rászorulóknak rendszeres támogatásának megszervezése.
Határidő: június
Felelős: TT + párt szervezet
7. Kiállítás a fotósakkör tagjainak munkájából, pályázattal.
Határidő: június
Felelős: kultur + KISZ
8. Az alapszervezet ideiglenes Szervezeti és Működési Szabályzatának az intézmény új szervezetéhez való igazítása és véglegesítése.
Határidő: augusztus
Felelős: titkár, érdekvédelmi
9. Névadó ünnepség szervezése.
Határidő: szeptember
Felelős: kultur, gazdasági + KISZ
10. Tanfolyam szervezése a bizalmiak részére
Határidő: szeptember
Felelős: agit.prop.
11. A november 7.-i jutalmazás irányelveinek kidolgozása.
Határidő: október
Felelős: bér- és munkaü., érdekvéd.
12. A családos üdülés problémájának megoldására - 1983-ra - elvi lehetőségek keresése.
Határidő: november
Felelős: TT elnök
13. A szakszervezeti szervezeti élet aktivizálása; az információ-áramoltatás meggyorsítása. Az agit.-prop. feladatok rögzítése.
Határidő: december
Felelős: SZB elnök
14. Az OSZK HIRADÓ "Szakszervezeti élet" rovatának fellendítése.
Határidő: december
Felelős: agit.prop.
15. Mikulás-ünnepség szervezése.
Határidő: december
Felelős: kultur, gazdasági
16. Rendszeres részvétel a Várbizottság munkájában, a Várban kialakítandó munka- és szociális feltételek vizsgálata, erről rendszeres tájékoztatás.
Határidő: folyamatos
Felelős: szakmai- és nőfelelős

A fenti, kiemelt feladatokon túl a reszortfelelősök természetesen végzik a hatáskörükbe tartozó folyamatos munkákat.

Az OSZK Szakszervezeti alapszervezete központi testületei

Szakszervezeti Bizottság

elnök: Karácsony Rózsa 335-331

titkár: Susánszky Zoltánné 338-942

tagok: Bárdosi Mária /TT-elnök/ 134-000/272

Gerő Zsoltné /Nőfelelős/ 134-000/275

Heltai János /Ifjúságfelelős/ 134-400/83

Horváth Tiborné /Kultur- és sportfelelős/ 141-784

Juhász Márta /Agit.-prop. felelős/ 330-393

Milhoffer Alajos /Bér- és munkaügyi felelős/ 134-400/24

Nagy Zoltán /Munkahelyi demokrácia - érdekvédelem/ 318-776

Rosta Lajosné /Munkavédelmi felelős/ 172-401

Szinainé László Zsuzsa /Gazdasági felelős/ 131-462

A Számvizsgáló Bizottság

elnöke: Reisenleitner Lajosné 138-431

tagjai: Fejes Józsefné 142-829

Malek Magdolna 318-776

A T.ársadalombiztosítási Tanács

elnöke: Bárdosi Mária 134-000/272

tagjai:

segélyezési felelősök: Divényiné Váradi Zsuzsa 141-270

Patay Lászlóné 339-132

üdültetési felelős: Jávor Ferencné 134-000/272

Losonczy Andrásné 335-331

nyugdíj-előkészítő: Kovács B. Istvánné 140-062

Boros Lajosné egyik képe

Ára: 4,- Ft